

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo me

Kočevski okraj in njegove občine

V Kočevju menijo, da obstoj kočevskega, v LRS najmanjšega okraja, nikakor ni začasna rešitev — V 7 občinah živi na 122.454 ha površine 35.719 prebivalcev — Do 15. julija bodo izvolili nove občinske ljudske odbore, do 1. avgusta pa nov okrajni ljudski odbor

28. junija je Ljudska skupščina LRS sprejela zakon o območjih okrajev in občin v Sloveniji. S tem je zaključeno važno poglavje v obdobju nastajanja komun, ki je visoko razvilo demokratični in socialistični črni državljanov. Ljudska skupščina je s sprejetjem novega zakona hkrati potrdila, da so materialni in politični pogoji za uvedbo komunalnega sistema povsem dozoreli.

Novi zakon predvideva, da bo imel novomeški okraj 11, kočevski okraj pa 7 bodočih občin. Ker smo o novomeškem okraju pred kratkim obširneje pisali, objavljamo danes pismo Inicijativnega odbora pri OLO Kočevje s podatki o kočevskem okraju in njegovih občinah.

Bodoči kočevski okraj bo obsegal sedem upravnih občin: Draga - Loški potok, Kočevje, Predgrad, Ribnica, Sodražica, Velike Lašče in Videm-Dobrepolje. Okraj bo imel 35.719 prebivalcev in 122.454 ha površine.

Po izrecni želji prebivalstva Poljanске doline se kočevskemu okraju priključijo celotna dosedanja občina Predgrad. Skupno v celotnem okraju živi 35.719 prebivalcev in 122.454 ha površine. Največja občina kočevskega okraja in obenem med največjimi v Sloveniji je mestna občina Kočevje s 12.748 prebivalci in 61.369 ha površine.

Zaradi ureditve naravnih gravitacijskih meja sosednjim novomeškim okrajem se od kočevskega okraja odcepi celotna k. o. Golobinjak, del k. o. Bukova gora in del k. o. Smuka, priključijo pa se del k. o. Podstenice.

Socialna struktura prebivalstva bodočega okraja je naslednja: industrija 3519 prebivalcev, kmetijstvo 16.995, gozdarstvo 2609, gradnje 922, promet 998, trgovina in gostinstvo 1089, obrt 2592, komunalna dejavnost 171 in neproizvodnega prebivalstva 6825.

Gospodarstvo v okraju je šibko razvito. Industrija ima prav tako lepe možnosti za razvoj. Če bodo podjetja, ki so v izgradnji, dograjena, t. j. kemična, kovinska ter lesna, že obstoječa podjetja pa izpopolnjena (tekstilna, rudarska in lesna), se bo narodni dohodek potrojil. To bi pomenilo, da bo bodoči kočevski okraj lahko letno investirjal za družbeni standard nekaj nad 100 milijonov dinarjev.

Kočevska skupnost komunima z ozirom na obstoječe gospodarsko stanje in zlasti še na perspektivne možnosti brez dvojnega dela, ki bi pomenilo, da bo bodoči kočevski okraj lahko letno investirjal za družbeni standard nekaj nad 100 milijonov dinarjev.

Trdinova proslava v Novem mestu

14. julija bo minilo 50 let, kar je umrl slovenski književnik, bard Dolenjske, Janez Trdina. V počastitev te obletnice priredita Ljudska univerza in KD Dušan Jerab dne 13. julija zvečer v Domu LP spominski večer, na katerem bodo brali iz svojih del člani Društva slovenskih književnikov iz Ljubljane. Sodelovali bodo še moški pevski zbor KD Dušan Jerab, Črnomeljski orkester in mali orkester KD Dušan Jerab.

Novomeščani — obiščite to prireditev in počastite spomin svojega velikega meščana.

Določeno je število odbornikov ljudskih odborov novih okrajev

V Uradnem listu je 30. junija izšla odločba Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS določila števila odbornikov ljudskih odborov novih okrajev. Iz odločbe je razvidno, da bo štel: Okrajni zbor OLO Kočevje 44 odbornikov, od česar odpade na dosednji okraj Kočevje 42 odbornikov, na del dosednjega okraja Črnomelj pa 2 odbornika. Odborniki okrajnega zbora postanejo brez volitev vsi dosednji odborniki, izvoljeni na območjih, ki pridejo v sestavo novega okraja.

Zbor proizvajalcev bo štel 32 odbornikov, od tega pa pripada: VREME

ZA ČAS OD 8. DO 17. JULJA Nestalno s pogostimi padavinami. Suha razdobja ne bodo daljša od 2 dni.

SLOVESEN POKOP BORCEV V ŽUZEMBERKU

Občinski odbor Zveze borcev žužemberk organizira v nedeljo, 10. julija, ob 16. uri, prekop 96 padlih borcev na področju Suhe krajine. Bori bodo težali od 8. ure dopoldne v zadržnem dolu v Žužemberku. Ob 9. uri bo polaganje vencev. Po 16. uri bodo preneseni na žužemberško pokopališče, kjer bo glavna slovesnost.

Iz Novega mesta bodo od 12.30 dalje vozili avtobusi in kamioni.

CLANI ZVEZE BORCEV, UDELEŽITE SE SLOVESNEGA POKOPA PADLIH TOVARIŠEV!

močno edinic kot polovica ostalih skupnosti v LRS. Zato so razna govoričenja in pisarjenja o začasni rešitvi kočevske skupnosti lahko samo odraz popolnega nepoznavanja razmer ali pa odraz popolne lažnosti v ekonomskih družbeno političnih vprašanjih. Merilni instrumenti za obstoj neke skupnosti ne morejo biti le km², število prebivalcev ali zemišev Slovenije, temveč ekonomska moč, ekonomska struktura, zgodovinski razvoj, perspektiva razvoja in druge specifičnosti nekoga ozemlja.

Volitve novih občinskih ljudskih odborov bodo zaključene do 15. julija, volitve novega okrajnega ljudskega odbora pa do 1. avgusta.

Značilno za gospodarsko sestavo kočevskega okraja je tudi razmerje med socialističnim in privatnim sektorjem 76,8 : 23,2 v korist socialističnega sektorja, ki bo dal kočevski skupnosti komun poseben pečat in jo uvrstil po stopnji razvoja družbenih odnosov med prve v naši republiki.

Mnogo lepše kot obstoječe gospodarsko stanje pa so bodoče perspektive. Tako se na pr. živinoreja kot glavna dejavnost kmetijstva razvija z veliko naglico v smeri visoke kvalitete plemenske živine. Okraj postaja eden izmed najvažnejših živinorejskih centrov plemenske živine daleč preko meja naše republike. Živinoreja ima vse možnosti, da v 5 letih vrže na trg do 10 milijonov litrov mleka letno, v kolikor bo dovolj hlevskih kapacitet.

Industrija ima prav tako lepe možnosti za razvoj. Če bodo podjetja, ki so v izgradnji, dograjena, t. j. kemična, kovinska ter lesna, že obstoječa podjetja pa izpopolnjena (tekstilna, rudarska in lesna), se bo narodni dohodek potrojil. To bi pomenilo, da bo bodoči kočevski okraj lahko letno investirjal za družbeni standard nekaj nad 100 milijonov dinarjev.

Kočevska skupnost komunima z ozirom na obstoječe gospodarsko stanje in zlasti še na perspektivne možnosti brez dvojnega dela, ki bi pomenilo, da bo bodoči kočevski okraj lahko letno investirjal za družbeni standard nekaj nad 100 milijonov dinarjev.

V 24 dneh zgrajen most čez Kolpo

Trajen in koristen spomenik enote JLA prebivalcem ob Kolpi ob deseti obletnici osvoboditve

Kako stara je bila želja prebivalcev na obeh straneh Kolpe na njenem toku od Vinice do Metlike, da bi imeli most čez obmojno reko, je težko reči. Gotovo je toliko stara, kolikor časa žive ljudje na njenih bregovih. Toda to, o čemer prebivalci niso smeli niti misliti v času stare Avstrije in na kar so zastojni upali v stari Jugoslaviji, so dosegli v novi socialistični domovini. Prav v desetletju osvoboditve so dobili svoj most, ki je izpolnil željo prebivalcev širokega področja na obeh straneh Kolpe in povezal bratski republikki še z eno prometno zvezo. Novi most je velika prihoditev in pomembna delovna zrna dveh sosednjih obmojnih okrajev, hkrati pa tudi ponoven dokaz, da je naša ljudska armada sestavni del svojega naroda in da je sposobna izvršiti poleg vojaških tudi gospodarske naloge. Most je namreč zgrajen v rekordnem času 24 dni inke-

ženiška vojaška podoficirska šola JLA.

Pobudo za gradnjo mostu je dal okrajni ljudski odbor Karlova skupno z okrajno cestno upravo, predlog pa je razumljivo podpiral tudi OLO Črnomelj. Ker so sredstva obeh okrajev za take investicije letos šibka, so zaprosili za pomoč JLA. Mbit bi stal, če bi ga gradilo kako podjetje, najmanj 50 milijonov din, tako pa bo stal le dobro desetino tega. Enota inženirske podoficirske šole je vse delo opravila brezplačno kot praktično delovno nalogo.

6. junija letos so se kukavice prepevale na hrastih nad Kolpo. Ta dan so prišli genjalni inženirski podoficirski šole na breg Kolpe, da praktično preiskujejo svoje teoretično znanje. Na desnem bregu reke je nastala celina vas žotvorj. Prihrumeli so težki buldozerji, kompresorji in avtomobili, terjavi, mešalci betona, transporterji in številni drugi stroji. Pripeljali so na-

levi breg tudi dve kompletni žagi za razrez lesa. Delo je steklo kot po traku. Narasla Kolpa je sicer zavirala delo, ni pa mogla zavreti delovnega poleta mladih gojencev in njihovih starešin. Brezhibno organizirano delo se je razvijalo točno po načrtu. Z zagatimi stenami so ukrotili vodo in pripravili tla za betoniranje nosilcev. Narasla voda je nagajala, toda spretni inženirji so jo obvladali. Očistili so dno reke in zavrtli do trdih skal, v nje zabili železne drogove in potem zbetonirali nosilce. V najglobljem delu Kolpe so nosilci iz železobetona visoki okoli 6 metrov. V vsakega so vgradili 180 m³ betona. Na obeh straneh so po trije polovljeni betonski nosilci, podaljšani do vrha s hrastovimi oprniki. Ostali nosilci mostu na obeh bregovih so zgrajeni na hrastovih pilotih.

Most je dolg 146 metrov in širok 4 metre, nosi pa najmanj 40 ton. Leseni del je ves hra-

stov. Skupno so porabili za most okoli 600 m³ lesa. Ves ta les je bilo treba v tem kratkem času posekati, pripeljati na mesto in obdelati. Pri tem so pomagali tudi prebivalci z obeh strani Kolpe z voznjaki, s tesanjem in drugimi težakimi deli. Ker je most visoko nad vodo, tako da ga narasla Kolpa ne bo poplavljalja, je bilo treba na obeh bregovih urediti doveze. Tudi tega dela so se lotili vaščani z obeh strani reke.

29. junija popoldne je delo prenehalo, most je bil dogotovljen. Živahno vrvenje, klici, ropanje strojev, kompresorjev in žag ter udarci klavir in plenkač, vse je utihnulo. Zvečer je vojaška enota odšla z vso tehnično opremo na drugo delovno akcijo. Pod vodstvom komandanta podpolkovnika Miljutina Despotoviča in tehničnega vodje podporočnika Milana Višničkega je po sodbi vseh, ki so doje videli, prva gotovo opravila praktični izpit z odličnim uspehom. Odšla je in pustila prebivalcem obeh republik trajen koristen spomenik kot svoj veliki dar gospodarstvu domovine. Na srednjem mostu so na podlajšku betonskega nosilca vzdali ploščo, na eni strani v hrvatskem in na drugi v slovenskem jeziku, s katere je razvidno, da je ta in ta vojna edinica JLA v času od 6. do 29. junija 1955 zgradila most čez Kolpo.

Novi most čez Kolpo je velikega gospodarskega pomena za obe sosedni republikki. Ko bo preložen del ceste od mostu do vasi Zunič na naši strani, bo to najboljša prometna zveza iz Črnomelja proti Karlovcu. Cesta Črnomelj — Adlešiči — Zunič bo tako dobila najbližjo zvezo z avtocesto Zagreb — Reka pri vasi Prilešče. Razumljivo pa je, da ima še zlasti velik pomen za prebivalce vasi na obeh straneh Kolpe. Vsi, ki bodo most uporabljali, bodo prav gotovo globoko hvaležni vsem, ki so jim kakorkoli pripomogli do uresničitve dolgoletnih želja.

Pot miru v Trebnjem

V nedeljo 24. julija bodo v Trebnjem predvajali film »Pot miru«. Film je zelo zanimiv in prikazuje pot predsednika Tita v Indijo in Burmo. Predstave se bodo vrstile takole: v soboto ob 20. uri zvečer za Trebnje, v nedeljo ob 9. uri dopoldne za Veliki Gaber, ob 14. uri popoldne za Mirno in Rakovnik, ob 16 za Veliko Loko in ob 18 za Dobrič. Dvorana je prosta še v nedeljo ob 12. uri. Opozarjamo občini Mokronog in Trebnju, naj pravočasno prijavita udeležbo. Film si je vredno ogledati!

Spet prometna nesreča s smrtjo motorista

2. julija okoli 10. ure dopoldne sta vozila po cesti pri Dolenjskem Maharovcu motorist Franc Bolka, po poklicu elektromonter iz Šentjerneja, in voznik Karol Pletič. Zaradi nepravilne vožnje (čigave še ni ugotovljeno), je Franc Bolka obelzjal mrtev na cesti. Nesrečo preiskuje Tajništvo za notranje zadeve v Novem mestu.

Hudo neurje nad Dolenjsko

V nedeljo popoldne so se črni hudourniški oblaki zgostili nad Dolenjsko in popoldne spustili nevaren tovor toče in plah nad vinograde in polja po dolenjskem gričevju. V okolici Mokronoga, Skocjana in tamkajšnji okolici je škoda posebno občutna, ker so nalivi odnesli mnogo plodne zemlje. Zlasti so bili v nekaterih krajih prizadeta vinogradi, ki obetajo letos obilen pridelek.

V ponedeljek popoldne je novo neurje znova povzročilo hudo škodo na pridelkih v okolici Mokronoga in v nekaterih predelih Bele krajine.

Odlikovani rudarji v Kanižarici

3. julija so v Kanižarici slovesno zaključili vrsto številnih prireditev, s katerimi so belokranjski rudarji proslavili letošnji Dan rudarjev. Ob navzočnosti predstavnikov ljudske oblasti in ostalih večjih kolektivov črnomeljskega okraja so prejeli odlikovanje Red dela III. stopnje tovariši: kopač Ivan Belko, obratovodja Franc Klevišar, delovodja Ferdo Perdič in jamski nadzornik Franc Zgaga. Medaljo za delo pa tovariši: strelni mojster Franc Bahor, kopač Stanko Jesih in kopač Franc Lamut. Odlikovani rudarji so dobili s tem priznanje za dolgoletno poštovno delo v rudniku, ki pa je hkrati počastitev celotnega kolektiva belokranjskih rudarjev.

Ljudske knjižnice, katerim bodo morali bolj kot doslej pomagati bodoči občinski ljudski odbori. Povečati je treba število knjig in bralcev;

dramatika: le-ta je najbolj množična, potrebuje pa še veliko materialne in moralne pomoči društev in organizacij;

lutkarstvo, ki je doseglo zadnja leta lep napredek po zaslugi novomeškega učiteljskega pomeni: zlasti za najmlajše važno vzgojno sredstvo, je treba razširiti v nove kraje;

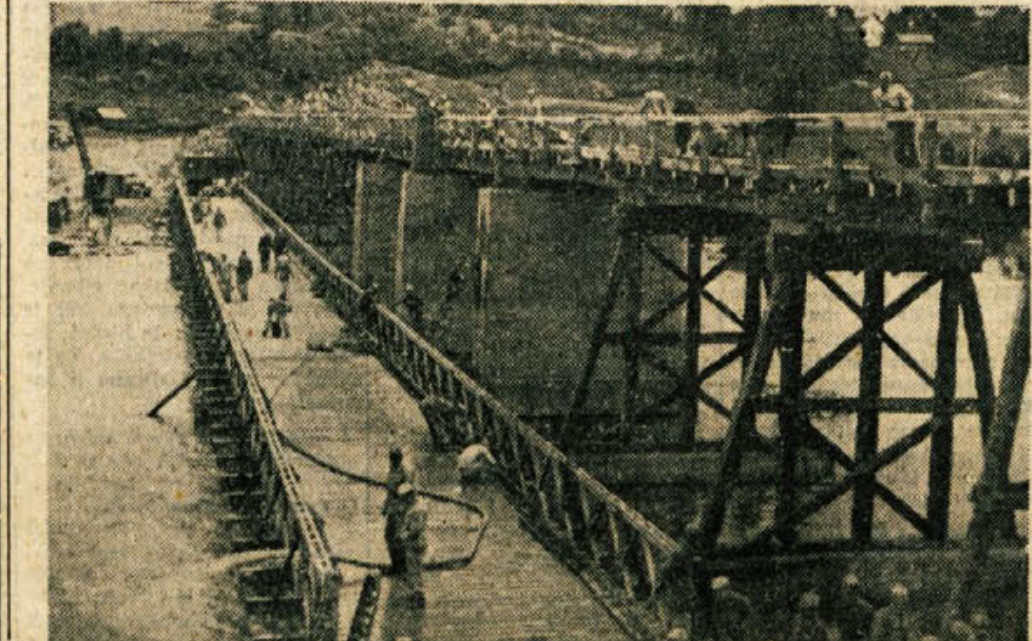
glasbena in pevška dejavnost, sta sicer pokazali lep napredek, vendar pa bi se dalo prav na tem področju še ogromno narediti. To je tudi želja ljudi, ki radi pejojo, potrebujejo pa pomoč pevovodij, vodij tamburaških skupin in pod.

potujoči kino, ki dosega nadvse lepe in hvaležne uspehe.

Ljudske univerze ter ostale oblike našega izobraževalnega in kulturno-prosvetnega dela.

Na zaključku poročila je tog. Zamjen predlagal, naj bi tudi na sedežih bodočih občin (komun) delovale zveze ljudskoprosvetnih društev. To naj bi vsaj delo društva, kjer sta vsaj dve društvi. Taka zveza bi bila predvsem usmerjevalni organ v občini, ki bi bil tesno povezan z občinskim svetom za kulturo in prosveto. V okrajnem merilu pa naj bi delo Zveze ljudskoprosvetnih društev vodil 21-članski plenum, ki bi ga med posameznimi sejami vodil 7 članski odbor, pri katerem bi bile tudi komisije za razne naloge ljudskoprosvetnega udejstvovanja. Pozval je tudi delegate, naj gradijo več društvene zavesti, ker se člani poznajo le po sekcijah, premalo pa vedo za celoto.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Poskrbimo že zdaj za seme!

Vsak kmetovalec se je lahko že neshotokrat prepričal, da je pridelek žit in krompirja odvisen predvsem od kakovosti semena. Pri enakih pogojih obdelave, kakovosti njive in gnojilja dobimo zlasti pri krompirju, različne količine pridelka, ki se neverjetno razlikuje. V zadnjih letih je bilo s pomočjo semenske službe mnogo storjenega za menjavo semen, vendar ta menjava zaradi manjših količin ni mogla bistveno povečati celotnega pridelka žit ali krompirja. Količine pridelka žit ali krompirja so vsako leto še tako nizke, da tudi v bodočih letih ne bo možno zagotoviti semena vsem, ki jih potrebujejo. Zato je nujno, da si kmetovalci sami priskrbijo boljše semena, kot jih imajo sedaj.

Znano je, da se je večina krompirjevih sort že tako izrodila, da je pridelka na 1 hektar zelo nizak. Vzrok, da se pridelki manjšajo, je uporaba bolnega semenskega krompirja, ki se nosi v sebi povzročitelja raznih bolezni. Če hočemo drugo leto imeti boljši pridelek krompirja ali žit, moramo že sedaj poskrbeti za dobro seme. Kako bomo to storili?

ODBIRA SEMEN

Sedaj, ko bo krompir cvetel, odberemo na njivi čim več sortno čistih, dobro rastočih in zdravih rastlin. Odberimo toliko rastlin, da bomo pridobili toliko semena, da ga bomo imeli dovolj. Te, po naši oceni zdrave rastline, označimo s količkami, vejicami ali trakom. V okolici označene rastline krompirja ne sme biti bolnih rastlin. Označene zdrave rastline potem večkrat pregledamo in, če se pojavijo kakršnakoli bolezni, jih takoj izločimo od odbire. V jeseni bomo vse označene zdrave rastline posebej izkopali pred popolno dozorenjavo (v prvi polovici septembra). Pri tem delu bomo izločili od uporabe za seme vse gomolje od onih rastlin, kjer bomo našli slab pridelek, kjer bomo našli krompir, ki je bolni (gnili, obročkavi itd.). S tem načinom odbire bomo pridobili za seme le tak krompir, ki je najboljši zdrav in ki bo dal najboljši pridelek. Tako pridob-

ljeno seme bomo vskladiliščili ločeno in vsak bo lahko še drugo leto uvidel, da delo ni bilo brezuspešno, ker bo imel mnogo boljši posevek, kakor leto. Ta načini odbire imenujemo pozitivna odbira, ker označujemo in uporabljamo samo zdrave rastline za seme.

VAŽNE NALOGE POLJEDELJSKIH ODSEKOV

Tisti pridelovalci, ki so letos ali že prej prejeli priznani semenski krompir, morajo iz nasada izločevati sprti vse bolne rastline, pa tudi tuje sorte. Izločevanje bolnih rastlin je obvezno pri vseh pogodbenih razmnoževalnih semenskega krompirja. Pri krompirju so najbolj pogostne virusne bolezni in če uporabljamo za seme gomolje bolnih rastlin, bomo imeli vsako leto večje število »bolnikov«. Bolne rastline lahko opazimo, ker so zaostale v rasti, imajo krovno listje, listi se sušijo, njihova barva je bleda itd.

Naloga poljedelskih odsekov letos je, da propagirajo pozitivno dobro tako, da prirede kraj-

še tečaj s proizvajalci in praktično izvedejo to delo na njivah.

Na podoben način je možno pridobiti tudi izboljšano seme žit — pšenice, ječmena itd. Pred žetvijo si narežemo najboljšo klaso, take, ki so najbolj zdrave, odporne proti polegi in imajo kleno zrno in dobro težo. S tem bomo odbrali na njivi vse tisto, kar je po naši oceni najboljše in seveda bo potem tudi tako seme najboljše.

ZATRIRAJMO BOLEZNI

Za dober pridelek krompirja je važno tudi zatiranje bolezni, predvsem plesni. Krompirjeva plesen je sorodna peronospori na vinski trti. Plesen uniči zlasti v deževnih letih velike količine pridelka in brez rednega škropljenja z bordoško brozgo ali bakrenim apnom tudi ne moremo pričakovati rekordnih pridelkov. Kakor pri nas ni vinogradnika, ki bi dvomil v uspešnost škropljenja vinogradov proti peronospori, tako bi morali pričeti obvezno škropliti tudi krompir proti plesni. Krompir

je naša osnovna hrana, obenem pa tudi najcennejša hrana za vzejro prašičev. Z rednim škropljenjem krompirja z 1-1,5% bordoško brozgo ali bakrenim apnom lahko zelo omlitmo škodo. Škropiti moramo krompir vsaj dvakrat: prvič pred cvetenjem, drugič po cvetenju v presledku 14-20 dni. Najbolje je, da krompir večkrat pregledamo in ga, ko opazimo na njem plesen, takoj poškopljimo. Škropljenje proti krompirjevi plesni bi moralo postati redno opravilo naših kmetov. Če bomo uporabljali samo tisti del modre galice, ki jo uporabljajo naši vinogradniki zaradi preglednega škropljenja vinogradov, bomo lahko poškopljili že velike površine krompirišč. Zaradi zatiranja kolonelske hrošča, ko bomo morali zapraševati ali škropiti, se bo škropljenje krompirja še bolj razširilo. Umetnih gnojil je še dosti na razpolago, zato je dolžnost kmetovalcev, da izboljšajo še uporabo dobrega semena in da pravočasno zatirajo bolezni in škodljivce.

Ing. L. L.

V Češnjicah je gorelo

29. junija je v Češnjicah pri Mirni peč okoli pol poide začelo goreti. Tokrat je nesreča zadela srednjega kmeta Janeza Murliča. Ogenj se je pojavil v gospodarskem poslopiju, ki predstavlja skedenj in senik. Gospodinja, ki je na dvorščiki prala perilo, je zagledala gost dim, plamena pa nič, ker se je »kruhalo« naipreji seno. Pogorelo je ostrije in seno, ki ga je bilo okoli 5 tisoč kg; umiče je tudi tisoč kosov opeke. Škoda je za 200.000 dinarjev. Kmet ima zavarovano celotno gospodarstvo za 500.000 din. DOZ mu bo po ocenitvi škode izplačal zavarovalnico, da bo lažje obnovil poslopje. Kdo je povzročil ogenj, še ni dognano, verjetno je vzrok slaba električna napeljava.

V vodnjaku je utonila

Zaradi nepazljivosti je 27. junija jutraj prišla ob življenje Jožeta Novak, 34-letna vdova iz Gradenca pri Žužemberku. Iz vodnjaka »na kaveji« je zajemala vodo; uporabil je skopj, kajvijo ni perila, ampak je prišla vedro kar z rokami in se sklonila v vodnjak. Pod nogami ji je spodrsnilo, teža je bila soredaj, pa jo je zmanjkalo. Še isti dan so jo našli in jo potegnili iz vodnjaka, seveda mrtvo.

Nočno delo mladine v industriji prepovedano

S sklepom Zveznega izvršnega sveta je prepovedano nočno delo mladine izpod 18 let starosti v industrijskih, gradbeniških in prometnih podjetjih. Izjeme so dovoljene samo v primerih, kadar jih dovolita upravni odbor podjetja, oziroma ljudski odbor okraja. Tako na primer morejo dovoliti nočno delo, ko zahteva to potreba učenja obrti ali strokovnega usposabljanja, višja sila in zaradi izjemnih težkih okoliščin splošna korist.

Obvezni pogon na divje prašiče in volkove

Kmetovalce bo prav gotovo zanimala nova odredba državnega sekretariata za narodno gospodarstvo, po kateri lahko obrtni ljudski odbor odredi OBVEZNI POGON na divje prašiče in volkove, če ti povzročajo občutno škodo na divjadi, domačih živalih in posevkih in če jih prizadete lovskie družine same ne morejo zatreti. Pogona se morajo udeležiti vsi člani lovskih družin področja, na katerem je odrejen pogon, prav tako pa tudi vsi člani sosednjih lovskih družin področja. Kot gonilac se mora udeležiti pogona od vsake hiše na ogroženem področju po en moški član, star nad 18 let. Suhokranjce bo ta nova odredba verjetno najbolj zanimala.

Od tedna do tedna

Cez deset dni se bodo zbrali na neutralnih tavicarskih tleh v Zenevi ministrski predsedniki štirih velenil — Eisenhower, Bulganin, Eden in Faure. Zeneva je bila v preteklosti prizorišče številnih konferenc. Nekatera, kakor lanska o Indokini, so se končala uspešno, druga, kakor številna zasedanja Društva narodov pred drugo svetovno vojno, pa so se izšla v ne. Kakšen bo izid te sile važne in pomembne konferenec, bomo videli kmalu, še pred koncem tega meseca.

Zahod kakor Vzhod se na konferenco temeljito pripravljata. Priprave so se zlasti razmahale med srečanjem ob desetletnici ustanovitve OZN v San Franciscu. Takrat — to ni bilo tako davno — je prišlo do izražanja dobrin vzdušje. Ničve izmed predstavnikov štirih velenil ni mogel in se tudi ni upal poudariti o smiselnosti te konferenec. Hkrati pa je bilo vsem, ki so jim utaraje, že takoj, ko so spoznali predlog o tem sestanku štirih velenil v Zenevi, jasno, da ni treba pričakovati od te konferenec čudežev. Nedvomno ni moč pričakovati, da bi po mnogih letih hladne vojne, v kateri so se silno zasovila nasprotja med obema blokoma, mogli kar čez noč spratiti kapico perečih vprašanj, od Nemčije do Daljnega vzhoda, z dnevnega reda. Dedična hladne vojne se prebudo bremen in meče še vedno senca na sedanje svobodno politične razmere, da bi mogli pričakovati nagel preobret na širje in odnosih med velenili, med obema blokoma. Eno pa je gotovo: mednarodno združanje se je zboljšalo. Tenni oblaki na obzorju so se začeli redčiti. To pa je šele začetek in potrebni bo še mnogo truda, preden jih bodo docela razpršili.

V zvezi s konferenco ministrskih predsednikov v Zenevi, se bodo 15. julija sestali trije zasedni zunanji ministri, da bi dokončno določili in uskladili stališča, ki jih bodo njihovi predsedniki vlad zagovarjali na razgovorih s Sovjetsko zvezo. Pri tem je treba prapomniti, da na konferenci ne bodo, kakor so se že vsaj prihodnje dni, obravnavali posamezni pereči vprašanja, marveč bodo razpravljali samo na splošno in, upoštevajoč določeni način, kako jih bodo nižji predstavniki štirih velenil podrobneje obravnavali in — če bo šlo vse po sreči in če bo dovolj dobre volje ter pripravljenosti na kompromis — tudi uvideli.

Spričo tega, da čili Zenevske konferenec ni rešiti dolžena konferenca sporna vprašanja, so tudi izjave vodilnih državnikov oziroma stališča štirih vlad dokaj sporna.

Stališče ZDA pred konferenco je v tem smislu izrazil predsednik Eisenhower, ko je dejal, da bi »očitne spremembe, do katerih je prišlo v Sovjetski zvezi, utegnile omogočiti popuščanje mednarodne napetosti«. Možnosti za to so po konferenci v San Franciscu, je poudaril Eisenhower, mnogo večje kot prej. V Zenevi ZDA se bodo predložile nobene države dočlenega načrta o razorožitvi.

V zvezi s stališčem Sovjetske zveze so značilne izjave prvega sekretarja CK KP SZ Hruščeva na sprejemu ob ameriškem narodnem prazniku v veleposlanstvu ZDA v Moskvi. Hruščev je izjavil, da moka pri mednarodnih pogajanjih vsakdo prispevati svoj delež k zmanjšanju mednarodne napetosti. Če ne bo tako, je pripomnil Hruščev, zenevska konferenca ne bo obrnila nobenih sadov. Če se bomo razgovarjali na podlagi enakosti, tedaj bo vse dobro, je zaključil Hruščev.

Zanimivo je, da se je Velika Britanija pred nedavnim izenadenjem pridružil stališču ZDA, da je treba na zenevski konferenci obravnavati kot glavno vprašanje problem združevanja Nemčije. Ker so sedanji predlogi o združitvi Nemčije, ki jih je sprožila SZ na eni ter zahodne velenile na drugi strani, v nekaterih ozihih različni, ne vemo, ali bo takšno stališče prispevalo k uspešnemu poteku konference. To bo pokazala bližnja prihodnost.

Iz Pariza pa poročajo, da so v odločitvi zunanjim ministrstvom mnenja, da ni umestno priti na zenevsko konferenco s takim osnutkom sporazuma, pač pa je treba nastopiti s splošno pripravljeno pogodbo, ki bi vsebovala želje glede stvarnih jamstev za varnost Sovjetske zveze.

Zal spričo pomanjkanja prostora ne moremo navesti vseh izjav vodilnih državnikov štirih velenil pred zenevsko konferenco, niti ne vseh načrtov, ki jih skujejo strokovnjaki v ta namen. Jasno pa je, da bodo na konferenci v ospredju vprašanja Nemčije, razorožitve in evropske varnosti. Nedvomno pa bodo načelno tudi druge probleme, zlasti še vprašanje Daljnega vzhoda.

Eno pa je treba prišli ob konceptu tega razpravljanja o bližnji zenevski konferenci: če bo na njej prišlo do izražanja pripravilnosti, udeležiti vsa odprta vprašanja s pogojanim, na mirnem način, po sebi bo uspeša, ker bo v skladu s procesom, ki se čedalje močneje razvija na svetu, s procesom uveljavljanja ideje o mimem sožitju med obema blokoma in različno družbeno ureditvijo, s procesom, ki je izraz težnji ljudi vsega sveta po miru, po slogi.

Viden napredek kočevske živinoreje

O živinoreji v kočevskem okraju je bilo že precej napisanega, vendar je to področje tako obširno, da je potrebno, da se pisemo o njem. Pa začnimo kar z nekaterimi splošnimi podatki! V okraju imamo 6.840 ha njiv, od tega v državnem sektorju 1.190 ha; travnikov 6.240 ha, od tega v državnem sektorju 2.230; pašnikov imamo skupaj 14.190 ha, od tega v državnem sektorju 7.600 ha. Ostalih 90.500 ha zemlje predstavljata gozd in druga zemeljska površina.

Na en hektar kmetijske površine se na državnem sektorju redi približno 0,21 glav, na privatnem pa okoli 0,41 glav goveje živine. Vse goveje živine je sedaj nekako 14.500 glav. Naj omenimo, da se je število živine samo lani povečalo za 2.000 glav goved. Da imajo pri tem velike zasluge kmetijske

zadruge, oziroma živinorejski odseki, ni treba še posebej udarjati. Velik pomen so imele tudi živinorejske razstave. Lani jih je bilo 6, razstavljenih je bilo 725 glav živine. Med dobre rejce je bilo razdeljeno 977.000 din nagrad v gotovini in materialu in 23 diplom.

Pri kmetijskih združenjih je v službi za kontrolno molznost krav 20 molznih kontrolorjev. Povprečna molznost pri rodovniški živini v zadravnem sektorju je 2,196 kg s 3,67% tolišče. Dobra in pravilna selekcija je za dvig živinoreje zelo važna, zato so iz rodovnika črtali 76 glav goveje živine, ki ni dosegla v triletnem povprečju 1.800 l mleka. Izboljšala se je plodnost živine, ki znaša 79%. K temu je v veliki meri pripomogla stroža kontrola plemenjskih bikov.

Živinoreja je v tesni povezavi s poljedelstvom, ki prideluje vsokrmo za živino; brez te živinoreja ne bo mogla napredovati. Najbolj pereč problem v živinoreji v našem okraju je pašništvo. Planinski pašnik v Travnici gori se zdaleč ne more zadostiti velikim potrebam. Morda bi se temu dalo odposoliti s sodelovanjem Kmetijskega posestva v Kočevju, ki ima na razpolago

velike površine travnikov. Hvaljevredna je pobuda Okrajne zadravnice zveze, ki je dala med živinoreje nagradni razpis za ureditev tekalšč, gradnjo gnojišč, gnojničnih jam in silosov. Vsa dela so v teku.

Po približnem računu bodo dela za ureditev tekalšč, gnojišč, gnojničnih jam in silosov stala malo manj kot 30.000.000 din. Kmetje bodo deležni znatne pomoči pri teh delih. Predvidevamo je, da se bo leto zajelo 30.000 hl gnojnice, kar predstavlja letno vrednost 1.160.000 din. Morda so naše ugotovitve nekoliko puste, toda brez številki pa ni mogoče veliko povedati.

Naj zaključimo z ugotovitvijo, da se živinoreja pri nas pravilno razvija, kar daje prvenstveno korist samim živinorejcem, kakor tudi skupnosti. Verjamemo, da razvoj živinoreje ne bo ostal na tej točki, temveč da bomo lahko še večkrat napisali razveseljive podatke o napredku.

(or.)

Obiščite Modno revijo!

DOBRO SEME — DOBER PRIDELEK

KDZ Griblje v Beli krajini bo imela po oceni Ing. Polakove in agronoma iz Ljubljane pridelek 1800 kg pšenice »italjanke«, ki je bila priznana za semensko blago

IZ NOVEGA MESTA

NOVOMEŠKA MODNA REVIIJA

Poročali smo že, da bo v Novem mestu modna revija, prva prireditelj te vrste v dolnjski metropolji, oziroma prva modna revija, ki jo Novomeščani pripravijo sami.

Da so se novomeški obrtniki in obrtna podjetja oblačilne stroke odločili za modno revijo, je dokaz ne samo prizadevanosti, ampak tudi visoke usposobljenosti prirediteljev, saj je novomeško obrtništvo, ki ima tako dolgo in bogato tradicijo, prav v socialistični domovini in novi družbeni ureditvi doseglo res lep napredek in dvig. In zato so prireditelji namenili to revijo v počastitev 10. obletnice naše osvoboditve, da tudi oni pokažejo svoje uspehe ob tej naši desetletnici.

Kajpak novomeška modna revija res ne bo tako razkošna kot kake velemestne revije, in tudi ne more biti, toda po pripravih sodeč bo dostojno in častno predstavila novomeško oblačilno stroko, tako po kvaliteti kot po sodobnem okusu.

Modno revijo organizira Okrajna obrtna zbornica, sodelujejo pa obrtniki in podjetja oblačilne stroke v Novem mestu, tovarna »Novoteks«, Industrija perila in Industrija čevljev (vsil-

iz Novega mesta). Od tujih podjetij sodelujejo le tovarna usnjene galanterije »Toko« iz Domžal, ki je za revijo izdelala vse usnjene rekvizite (torbice, rokavice itd.).

Revija bo 9. in 10. julija na Loki (Kopališče), obkraj ob pol devetih zvečer. Vmes bo tudi nagradno žrebanje (številke za žrebanje bodo na vstopnicah), sodeloval bo orkester KD Dušan Jereb, po reviji bo plesna glasba.

Če bo slabo vreme, bo revija teden dni kasneje (16. in 17. julija). Vstopnice bodo v prodaji že 8. julija ves dan pri »Putniku« na glavnem trgu.

Najboljšim nagrade

Ljudski odbor mestne občine Novo mesto je določil 3.500 dinarjev za nagrade najboljših slovenskih nalog pri zaključnih izpitih učencev v trgovini. Vinoko Devjak iz Kočevja je dobil za najboljšo nalogo 1500 din, dva druga učenca pa po 1000 din.

Tudi okrajna trgovinska zbornica Novo mesto je dala dvema učencema iz novomeškega okraja, ki sta z odličnim uspehom končala šolo, nagrado 2000 dinarjev.

VERA REMIC:

Slovenska umetnost med NOV s posebnim pogledom na književnost

V *»Razgrancih«* pa je Bor začel tudi z dramatično in napisal štiri igre, od katerih sta se ohranili dve: »Teška ura« in »Razgranci«.

»Teško uro«, prvotno imenovano »Sinov strele«, je napisal posebi 1942 na Kamenjaku, ki so mu partizani rekli Triglav, ker so bile tam tri glave slovenskega upora: Centralni komite, Izvršni odbor in Glavni štab. »Teško uro« je hotelo še isto leto uprizoriti partizansko gledališče v Starem logu na Kolčevskem, v katerega so bili vključeni Janez Karelj, Drago Blanc, Marjan Kovič, alistska Urška in pesnik Rob, ki so po zneve vsi padli. Z dramo se je ponovno ukvarjalo Slovensko narodno gledališče in doživelo že na generalki »polomijo«, kot v šoli Bor pojasnjuje ta neuspeh: »Pisal: Bor. Režiral: Bor. Sašo igra: Bor. Inscentira: Bor. To je znaš samo Shakespeare. Jaz sem propadel popolnoma.«

Bor je »Teško uro« predelal, naskar je uprizorilo SNG v Domu ljudske prosvete v Črnomlju 13. julija 1944. Delo je doživelo na osvobodjenem ozemlju 12 predstav in dve radijski oddaji. Zasedba vlog je bila naslednja: Jeriša — Jože Gale, Saša — Stane Cesnik, Matoh — Franjo Kumer, režija — Filip Kalan. Bor se je pripeljal na premiero iz Semeča s pokojnim majorjem Vitom Kraigherjem, ki ga je prijazno povabil v svojo kočijo, po premieri pa popolnoma »razgrgal«. Bor je njegovo kritiko sprejel in se opravičil, da je hotel s »Teško uro« osvetliti duhovne in moralne ovire, s katerimi se je moral boriti naš človek, preden je stori korak od opazovalca do somišljenika in naposled do so-bojevnika Osvobodilne fronte.

»Razgranci« so že med okupacijo zbudili med ljudmi velik zanimanje in presenetljivo navdušenje, tako da je igra že takrat ponarodela. Po osvoboditvi je Bor na novo predelal. Prizore je razvrstil drugače, napisal je dober del novih dialogov, v ljubzenski trikot Miho—Vida—Ferleč vpletel nov zapletljaj in s tem dejanje bolj razgaljal. Borbo med Nemci in partizani v zadnjem dejanju je prenesel za oder, kar močneje udejstvuje. Da se je lotil »Razgrancev« kar trikrat, je stori začo, ker ga je snov mikala in ker se mu je osrečilo združiti v dramatični sloji, ki so se udeležili osvobodilne borbe: kmeta, delavca in izobraženca. Po osvoboditvi so »Razgranci« doživeli priščeren sprejem skoraj na vseh naših podeželskih in mestnih odrih in celo v inozemstvu. Največji uspeh so »Razgranci« doživeli v Pragi, kjer jih je uprizorilo Narodno divadlo pod naslovom »Noč v Globokem«. 1945 so izšli tudi v tisku, skupaj s »Teško uro«, poleg tega pa bili prevedeni na več jezikov.

»Razgranci« so tirična partizaneka, precej po Finžgarjevo napisana stvar, vendar pa najboljše odrske delo iz časa osvobodilne borbe. Zdi se mi, da je politična vrednost dela precej večja kot umetniška.

Drugi tvorec partizaneka po-znje je

(dr. Mrož), Jože Tiran (Miho), Jože Gale (Ferleč), Vladoša Simčičeva (Vida), Ema Starčeva (Rutarica).

Tudi z »Razgranci« je imel Bor mnogo steklih ur, kot se sam šali. Začel jih je pisati leta 1943 v Vavti vasi pri Novem mestu. Kasneje so mu jih v Črnemlju »esengejevali« (člani SNG) popolnoma razgrgali, nato jih je dober mesec predelal še sam v Semeču. Jih predelal in nazadnje »zašite in polikane izročiti Slovenskemu narodnemu gledališču, ki je bilo vzhinvalo po domači igri.

»Razgranci« so bili prvič uprizorjeni v Črnemlju 14. septembra 1944 in so doživeli na osvobodjenem ozemlju 17 predstav. Zrežiral jih je Lojze Poltgar, igrali pa so France Prešetnik (Rutar), Stane Cesnik

KAREL DESTOVNIK-KAJUH

Karel Destovnik je bil rojen 19. decembra 1922 v Soštanju kot sin čevljarja. Dena je obiskoval ljudsko šolo, nato je postal študent gimnazija v Celju, kamor se je vozil z vlakom. Njegovo podobo iz prvih gimnazijskih let nam je ohranil njegov profesor: »Karel Destovnik je bil visok, nekoliko neroden fant, mnogo prevelik za majhno klop, v kateri je sedel. Bil je zelo samozavest, odsočen, vedno nekam zaspan ...«

Destovnik je odrasel v takrat revolucionarnem Soštanju, kjer so bili pogosti strajki, demonstracije, izjavljanja med preteli med člani različnih organizacij. V takem ozračju se je oblikoval njegov pogled na svet, družbo in človeka. V višji gimnaziji je že prebral napredno literaturo, poznal precej ruskih pisateljev, se navduševal za Bloka, Jesenjina, zasledoval napredno francosko mladinsko gibanje. Šola mu ni dajala tega, kar je iskal in po čemer je hlepel, želel znanja in spoznanja. To je potožil v svojem »Pismu iz internata«:

A tu govori o drugih rečeh: o zvezdah in kraljih nam tu govori ...

O brejni tam znanj in živih ljudih

Na vselji skrivnostno molčijo ... In ko se je zavedel, da ni več tisti Karel, ki je v stari cerkvi z materjo pol pobolne pesmi, ji je postal drobno opravičilo: ... Monoton sem in srečen, mati,

V tem tednu nabiramo:

V tork 28. junija zvečer je v Beli krajini divjala zelo huda nevihta. Vmes je padala tudi toča, vendar ni povzročila prevelike škode na posevkih. Več škode so naredili hudi nalivi, ki so prihajali v presledkih kar cele tri ure. Deroča voda je odnašala zemljo iz vinogradov v niže ležeče predle. Občutno so bile prizadete žitarice, tako hudih nalivov ni bilo že osem let.

Posebno je divjalo neurje v okolici Semeča. Najbolj se je razbesnelo okoli devete ure zvečer, ko je strela udarila v hlev posestnika Antona Steznarja s Trate in mu ubila dve kravi, vredni približno 85.000 dinarjev. Strela je udarjala tudi drugod po Beli krajini. Na Dobljki gori je ubila kosca Jožeta Raha iz Zagodca 18 pri Starem trgu, več ljudi pa je oplazila oziroma omamila. Več

ja škoda je bila povzročena tudi na električnem omrežju v okraju.

Ob občinskem prazniku — 13. juliju — iskreno čestita vsem združnikom, sodelavcem in vsem ostalim občanom

Kmetijska zadruga Žužemberk s svojimi odseki

Cvet arnike 300 din, plavice brez čaše 600 din, slezanovca 600 din, osut bezgov cvet 200 din, lipe 220, bele detelice 140, njivske mačehe 700 din.

List volčje češnje (beladona) 150 din, šmarnice 100 din, lapuha 60 din, gozdne jagode 80 din, melise 150 din, borovnice 60 din, ozkolistnatega trpotca 80 din.

Rastlino hribske rese 250 din, koptnika s koronino 70 din, šentjanževke 32 din, škročnice 120 din, jetičnika 80 din, njivske mačehe 120 din, jeternika 180 din.

Koronine baldrijana 260 din, srčne moči 150 din. Seme jesenskega podleska 300 din, kumne 450 din, suhe borovnice 450 din.

»ker ves sem z njimi, ki tripijo, in slutim z njimi lepši čas ... Zato ne joči, mati, in sprosti mi! In te dobe so tudi prve Kajuhove znane pesmi, ki jih je pripobeval v »Sodobnosti«, »Mladem Prekmurcu«, »Novem srednješolskem« in v novi napredni slovenski reviji »Slovenska mladina«. Pesmi je objavljaj pod psevdonomom Drago Jeran.

Nekateri teh njegovih prvih pesmi so že tudi revolucionarne in ne zaostajajo za njegovo partizansko borbeno liriko, vse pa imajo globoko človeško in socialno vsebino, dasi so oblikovno še nepopolne.

Burne debate v urah verouka, v katerih je dr. Hanždelj odkrival mladega revolucionarja, ki je z naprednimi, komunističnimi idejami »zastrupljaj« sošole, so vodstvo šole privede do sklepa, da je treba nevarnega fanta odstraniti iz zavoda. To se je prihodnje šolsko leto tudi zgodilo.

Kajuh je šel nadaljevati študij v Maribor. Tudi tukaj je nadaljeval svoje delo. Se vedno je sodeloval pri »Slovenski mladini«, prevajal iz ruske literature, študiral Lenina, vodil politično in kulturno delo na gimnaziji, obenem pa se pridno udejstvoval v vsem naprednem delu v rojstem kraju, dobro se zavedajoč (kot pravi v nekem svojem pismu): »...novi čas, ki se bliža, bo zahteval trdnih ljudi, ki bodo morali čimveč znati in tako bomo tudi mi eni izmed tistih, ki bodo z iskro svojega duha gradili temelje mogočih in lepih stvari socializma.«

Oblast je tudi v Mariboru bedela nad njim. Mariborska policija in šoštanjska žandarmerija sta poslali na gimnazijo ovdob, ki ga je doživela komunistične propagande. 28. januarja 1941 so ga poslali v koncentracijsko taborišče Ivanjiko, kjer so ga zadržali do 15. februarja. Ko se je vrnil v šolo, je policija še bolj pazljivo sledila vsaki njegov korak.

Po kapitulaciji stare Jugoslavije se je vrnil v Soštanj, toda okupator ga je kmalu izsledil in zaprl. Ko se je rešil zapora, je odšel k partizanom na Mrzlico. Četa se v slabih pogojih ni mogla obrždati in se je razšla. V teh dneh je zrasel nov ciklus pesmi »Pred vstajanjem«, ki ga je pozneje preimenoval v okupacijo. »Pisal sem ga s krvjo in trpljenjem, z ljubeznijo in trdnostjo vero v vstajenje proletariata...« je zapisal o njem. V pesmi »Pet in dvajset« je zapel:

Proč vrnimo trdnost misli — ni je smrti brez žolčevja, ni svobode brez trpljenja, vse prešlo bo kakor kalna reka. Proč jo vržet, če pretrema je obleka; človek, moči človek vstal lo iz človeka!

Ker so ga venomer zasledovali, je pobegnil v Ljubljano. Tu je privatno doštudiral osmi razred in

Za gospodarski napredek METLIKE

so potrebni poleg kreditov predvsem tudi sposobni ljudje

V glavnem bosta dve dosedajšnji občini sestavljali bodočo občino Metlika — Metlika in občina Gradac. Merila bo 11.171 hektar ter ima 7.383 prebivalcev. Po gospodarski dejavnosti je med prebivalstvom le 98 industrijskih delavcev: kmetov je 5.104, v gospodarstvu je zaposlenih 14 ljudi, v gradbeništvu 128, v prometu 178, v trgovini 150, v obrti 573, v komunali 11, neproduktivnih ljudi pa je v občini 1.123. V občini je skupno 12 šol, od tega 9 osnovnih, dve nižji gimnaziji in kmetijska šola. Zdravstvene ustanove so tri, dalje dve socialni ustanovi, ena za otroke in ena za odrasle.

Metlika je organizacija odkupa mleka in pa ureditev mlekarne v Metliki. V odkup so sedaj zajeli še okolišna področja, v načrtu pa imajo, še področje KZ Radovica in Šušor. Odkup

mleka je koristen za potrošnike in živinorejce. Ker se je združilo posrežilo dobrih strokovnjakov za vodstvo mlekarne, bo zlahka spravila v promet mlečne proizvode.

Številni načrti kažejo ugodno gospodarsko bodočnost

Med vsemi mesti v Sloveniji se je Metlika povojna graditev prav gotovo najmanj dotaknila, zato pa je vprašanje gospodarskega razvoja in komunale iz gradnje sedaj toliko oostre stopilo na dan. Na mah je postalo pereče vprašanje kanalizacije, razširitve vodovoda, gradnja

Končno je v letošnji proračun mestne občine prišla postavka za ureditev pokopališča. Odlučili so se, da bodo uredili novo pokopališče ob cesti proti Semiču. Tudi starega pokopališča pri Roku ne bi opustili, pač pa bi ga zaradi mehkega terena uredili v terasah. Gradnja celotnega opornega zidu v sedanji višini bi bila predraga. Gradnja vodovoda je toliko napredovala, da bo ves suhorski sektor imel vodo verjetno že do 22. julija letos. Pri vodovodu so se zelo izkazali prebivalci vasi Grabovec, ki so sami izkopali in zasuli brezplačno 878 metrov jarkov. Delo pri gradnji vodovoda bi lahko šlo hitreje od rok, toda vsa Bela krajina premore le en kompresor za vrtanje kamna, in tega prevažajo po vsem okraju.

Uresničitev teh načrtov za gospodarski dvig metliške občine, poleg prizadevanj za napredek kmetijstva, bo dobra gospodarska osnova bodoče občine. Borba za izpolnitev tega načrta bi zato morala biti stvar vseh prebivalcev in ne samo enega ali dveh ljudi na občini, kajti v nasprotnem primeru, bodo spet vse lepe zamisli in načrti ostali le na papirju. Pred delovne kolektive in njihova vodstva je treba ostreje postaviti vprašanje socialistične zavesti in gospodarskega načuna ter družbene odgovornosti. Niso dovolj samo načrti in krediti, potrebni so tudi poizvedavni organizatorji in prizadevalci delovni kolektivi. Postavili sposobne in odgovorne ljudi na vodilna mesta v gospodarstvu, bo velika naloga bodočega ljudskega odbora metliške občine.

Na območju bodoče občine je 159 gospodarskih organizacijskih enot. Od teh je ena industrijska, 7 kmetijskih posestev, 7 trgovskih podjetij, 17 gospodarskih obratov, 119 obrtnih obratov (od tega na območju sedanje občine Metlika 90) eno komunalo podjetje, 4 železniške postaje in 3 pošte. Od sedeža bodoče komunale, ki bo v Metliki, je najbolj oddaljena vas Krasinec (12 km) z 272 prebivalci.

Gospodarsko in politično središče občine je Metlika za področni središčni pa lahko smatramo Gradac in Suhor. V geografskem pogledu bodoča občina ni zaokrožena celota, ker jo v gornjem koncu utesnjuje sosedna bodoča občina Semič. Gospodarski sestav občine je predvsem kmetijski in deloma obrtniški. Industrije na območju občine sedaj še ni, razen žage na Suhorju. V kmetijstvu je poleg poljedelstva in živinorejstva dokaj močno vinogradništvo.

Šibka socialistična gospodarska dejavnost

Kot v državi, republikli in okraju, tako je tudi v občini socialistično gospodarstvo tisto, ki vpliva na narodni dohodek prebivalstva in predstavlja glavno gospodarsko osnovo družbenega upravljanja, hkrati pa usmerja celotni družbeni napredek. Prav ta socialistična gospodarska dejavnost pa je v občini še zelo šibka. Čeprav ima ročna obrt na tem sektorju svojo tradicijo, od sedaj ustanovljena socialistična obrtna podjetja le še niso pokazala pravih uspehov. Čevljarstva produktivna zadruga v Metliki je v času planske proizvodnje zaposlovala 37 delavcev, sedaj jih je zaposlenih

Pozdrav iz Metlike, prelepega turističnega mesteca Bele krajine

zvezli Zadrugo trgovsko podjetje v Crnomelj, sicer bi verjetno že šlo po zlu. Gradnja opekarne je že v začetku zašla v take težave, da je morala prenehati. V Metliki je res 8 manjših socialističnih podjetij, toda večina jih komaj leze naprej. Neposredne dohodka ima mestna občina v glavnem le od trgovskega podjetja in sejmšča. Od obrtnih je najbolj čvrsto šiviljsko podjetje. Pomembno pa postaja pridobivanje odličnega marmorja v Gradacu, ki ima veliko bodočnost.

250 milijonov din prometa gre mimo kmetijske zadruge

Ne bi mogli trditi, da ljudski odbor mestne občine Metlika vsaj preteklo leto ni skrbel za podjetja. Bilo je veliko sestankov z vodilnimi ljudmi teh podjetij, bilo je veliko lepih sklepov, samo da jih nihče ni uresničil. Na območju bodoče občine so štiri kmetijske zadruge. Kot za večino zadrug v okraju velja tudi zanje, da so zanemarile odkup, pa tudi v trgovini niso dosegle tega, kar bi lahko. Premalo so posegale tudi v druge gospodarske dejavnosti. Kmetijska zadruga v Metliki ima veliko pospeševalnih odsekov in je pokazala zlasti lani nekaj uspehov, toda uspehi bi bili lahko še precej večji, če bi obliko sklepov, ki so jih sprejeli tudi uredili. Promet z živino na metliških sejmih znaša letno najmanj deset milijard. Ves ta promet pa gre mimo kmetijskih zadrug. Z organizacijo odkupa živine bi

lahko zadruga zajela večji del tega prometa. Organizacije odkupa živine se dosedaj še nihče ni resno lotil. Podobno je z drugimi kmetijskimi proizvodi. Navzile pičlemu lanskemu pridelku vina, vinogradniki niso prodali vsakov. Preklinjali »šiška vino«, ker povzročila na trgu nelojalno konkurenco, kar je tudi res. Vendar mislimo, da je kmetijska zadruga premalo storila, da bi te zaloge vina spravila v promet in tako pomagala svojim članom. Če se zadruga je ukvarja s trgovino, potem se mora ukvarjati predvsem tako, da pomaga svojim članom vnovčiti viške, hkrati pa jih oskrbeti z industrijskimi proizvodi. Neprodane zaloge vina v kletih vinogradnikov niso dobra vzpodbuda za prepotrebno obnovo vinogradništva v Beli krajini.

Dobra gospodarska poteza KZ

pekarne, ureditev pokopališča, urbanistični načrti, izpolnitev tramice s sinico, gradnja stanovanj, organizacija novih obrtnih podjetij ter razširitev obstoječih. Krepke družbene in strokovne pomoči so potrebna tudi kmetijska posestva.

Do 1. septembra letos računajo, da bo stekel na območju občine prvi industrijski obrat — tabarna pletenja Belokranjka. Do zime bo verjetno dograjena, vsaj v grobem, tudi vinska klet. K nji bo spadalo še upravno poslopje z dvoranjo za pridelitve. Predvidena je gradnja klavnice in predelovalnice za meso, ki bo verjetno stala blizu kolodvorja. Klavnica bi bila za ta predel še prav posebno potrebna. Namesto klavne živine bi izvažali mesne izdelke. Sedaj je tako, da gre iz Bela krajine na stotine vagonov klavne živine, po klobase pa hodijo Belokranjci v Ljubljano in druge kraje...

Gradnja nujno potrebne pekarnice je prav tako v načrtu še to leto. Stala bo tam, kjer je sedaj mestna žaga; ali naj bo pekarna električna ali parna, se pa še niso odločili. Že dolgo je znano, da žaga s polnojarmanikom na Suhorju ni polno izkoriščena. Za krajevne potrebe bi popolnoma zadostovala vencičanka. Zato je v načrtu preselitev polnojarmanika v dolino. Od njem bodo razvili manjšo lesopredelovalno dejavnost. Začetek obratovanja tovarne pletenja bo ugodno vplival tudi na okrepitev šiviljske obrti, ki bi jo kazalo navezati na tovarno. V načrtu je prav tako večje kovinarsko podjetje, v katerega bi se vključila sorodna podjetja.

NAJVEČ ZELEZA

V Odpadovem skladišču je največ železnih predmetov. Odkup starega železa je res velik, kar ogledajo si nekaj števil, ki povedo, koliko so ga odkupili v posameznih mesecih: januarja 12 ton, februarja 37, marca 9, aprila 16, maja 38 ton. Zelezu sledi čunje, kosti in različne kovine. Vendar je tudi odkup starega železa manjši, odkup Odpad ni ma več privatnih nakupovalcev. Ti so bili zelo živahni in so pretaknili precej vasi in očiščili precej smetišč.

LETOS JE ZASLUŽIL ŽE 16.000 DINARJEV

Najbolj marljivo nabiratelj odpadkov so šolski otroci. Za otroke iz novomeške okolice se lahko sami pripravijo. Večkrat jih vidimo, kako peljejo polno naložene vozčke proti Brsljinu, nazaj pa vlečejo prazne, grede zadovoljni, z denarjem v žepu. Dominik Gutman, dijak tretjega razreda gimnazije v Novem mestu, je zaslužil letos z zbiranjem odpadkov že 16.000 dinarjev. V glavnem je zbiral kosti, največ jih je dobil v bližini gostilni. Za ta denar si je 14-letni dečko kupil čevlje, copate in srajco, pa še mami je lahko dal denarja.

»Se bom zbral kosti in železo, ker se izplača. Saj mi ne vžame toliko časa, vseeno se lahko učim, je rekel Dominik.

S SEJE OBEH ZBOROV OKRAJNEGA LJUDSKEGA ODBORA V KOČEVJU Samouprava bodočih občin pomembna šola socialistične demokracije

Dne 30. junija je bila v Kočevju seja obeh zborov OLO, na kateri so razpravljali predvsem o novem komunalnem sistemu in sprejeli več odlokov s področja gospodarstva. Na seji so bili tudi ljudski poslanci: član Zveznega izvršnega sveta Ivan Maček, sekretar Izvršnega sveta LRS Matija Maležič in poslanec Feliks Razdrih.

Poročilo iniciativnega odbora za ustanavljanje bodočih občin je podal predsednik OLO Janez Pirnat. Dejal je med drugim, da je vzpostavljajanje komun — bodočih občin — le nadaljevanje in poglobljanje družbeno-političnega sistema, ki smo ga začeli z delavskim samoupravljanjem ter nadaljnja razširitev socialistične demokracije in razširjanje socialističnih družbenih odnosov. V zadnjih letih je tudi med ljudmi in kočevskem okraju čedalje več vzpodbud za gospodarski in splošni kulturni napredek. Iz lastnih sredstev, z dobro organizacijo in medsebojnim sodelovanjem so ljudje prispevali skoraj 100 milijonov dinarjev v delu ali materialu za elektrifikacijo po deželja, za vodovode in druge komunalne naprave v okraju. Prav gotovo tega ne bi bilo, ko ne bi vzpodbude zato prihajale od spodaj, s strani aktivnih prebivalcev. Tov. Pirnat je omenil besede tovariša Kardelja iz razprave na zasedanju Zvezne ljudske skupščine, da je akcija, ki jo zdaj uresničujemo, eno izmed najpomembnejših obdobij v socialističnem razvoju naše dežele.

V kočevskem okraju aktivno dela v raznih odborih ljudske oblasti čez 700 državljanov; čez 500 jih je v šolskih svetih, v delavskih svetih in upravnih odborih 421, v odborih soc. zavarovanja 27, v odboru za delo 9, v vaških odborih 504, na področju zdravstva 56, v zadrugah organizacijah 307, skupaj torej čez 2530 ljudi. Najmanj toliko jih dela tudi v družbenih, prosvetnih in ostalih organi-

zacijah, odborih društev in podobno. Preko 5000 državljanov v okraju se aktivno udeležuje v družbenem upravljanju in sodeloča v razvijanju okraja.

Tudi na Kočevskem pa je bilo v razpravljanju o novih občinah vse preveč razprav o tovarnah, o bodočih centrih, pristojnosti ita., premalo pa o družbeni vlogi komun, medtem ko pravi tovariš Kardelj: »Samouprava komun je najbolj pomembna šola socialistične demokracije in da je to švedeudug si inel fu.ž Seta.«

Družbeno ekonomska skupnost, v kateri je možno v osnovi uskladiti individualne koristi delovnih ljudi s kolektivnimi koristmi družbene skupnosti.

V kočevskem okraju bo vsekakor ena izmed najvažnejših nalog okrepliti občinske kot okrajni ljudski odbor s strokovno sposobnimi in politično razgledanimi uslužbenci. Politično je teren pripravljen. Organizacije Socialistične zveze so pravočasno poskrbele, da so se ljudje temeljito seznanili z novimi spremembami. Postavile so odbore v okviru novih občin in tem že prilagodile svoje delo. Tu ne bo ovir. Kakovost poslovanja novih občin in OLO ter njegovih organov bo odvisna predvsem

od sposobne administracije in vestnih, sposobnih uslužbencev. Treba pa bo tem ljudem nuditi boljše življenjske pogoje, da bodo delali lahko v interesu napredka. Beg v proizvodnjo slabo vpliva na delo državne uprave, zato bo treba delovne vloge čimprej vsiljati.

Kočevjski okraj bo v Sloveniji po obsegu najmanjši; imel bo 7 občin, po narodnem dohodku pa bo na sedmem mestu. Od vsega začetka je okrajni odbor SZDL predvidel, da ostane sedež okraja v Kočevju. Za to govore mnogi specifični pogoji, kot n. pr. še nerazvito gospodarstvo Kočevske, nedokončana obnova iz let NOB, slabe prometne zveze itd. To je uskladila pretekli teden tudi Ljudska skupščina LRS. Nekateri tovariši — in celo del časopisa — pa so informirali javnost, da je kočevska skupnost komun lo časovna rešitev in pod. Oba zborava OLO sta odločno protestirala proti takim nerazumnim govoricam, ki bi lahko zelo slabo vplivale na razpoloženje prebivalcev v kočevskem okraju. Prav gotovo imajo delovni ljudje na Kočevskem največjo pravico, da sami odločijo o teru.

Odborniki so na seji sprejeli nekaj odlokov, izvolili sodnike porotnike, imenovali nekaj vodilnih uslužbencev in sklenili, da se bosta pred končno reorganizacijo okraja in občin še enkrat sestala oba zborava okrajnega ljudskega odbora.

Drago Debeljak

Sporod proslav ob žužemberškem občinskem prazniku

V nedeljo 10. julija bodo popoldne ob 15. uri odkrili na Zadrugnem domu spominsko ploščo tragičnim preminulim Slojevcem, nato pa bodo prenesli zemeljske ostanke 96 padlih borcev na pokopališče. S tem prekopom je za-

jet le del borcev, ki počivajo v raznih predelih Suhe krajine, ostali pa bodo prekopani kasneje in položeni v skupni grob.

V sredo 12. julija bo na trgu kresovanje, v sredo 13. julija pa dopoldne ob 9. uri tekmovalje v odbojki in streljanju. Ob desetih bo slavnostna seja občinskega ljudskega odbora, na kateri bodo podelili diplomo častnega občana tovarišu Francu Leskošku-Luki. Popoldne ob dveh bo na trgu slavnostno zborovanje, nato pa kulturni sporod z zabavo.

Od 10. do 13. julija bo v zadrugnem domu odprta razstava dokumentov iz NOB, v šoli pa razstava šolskih del.

Zveza borcev in občinski ljudski odbor vabita vse borce, aktiviste in ostale prebivalce, da se udeležijo slavnostnega pogreba borcev in preditev ob občinskem prazniku.

Kočevje bo dobilo nove zdravstvene prostore

Stevilo prebivalstva, predvsem delavstva, v Kočevju stalno narasta. Tudi zdravstveni prostori so postali pretesni. Zato so preuredili prostore v vili Kajfež. V bodo pošle za šolsko in zobno ambulanto. Preureditve stane nad poldrug milijon din. V načrtu je tudi gradnja nove bolnišnice v Kočevju. Verjetno bodo z deli začeli že letos, po proračunu bo nova bolnišnica stala približno 300 milijonov dinarjev, imela pa bo 140 postelj.

Franc Leskošek - Luka častni občan Žužemberka

Žužemberk že četrtič proslavlja občinski praznik

Ponosni Žužemberk, simbol partizanskih brigad, bo prihodnji teden že četrtič proslavil občinski praznik — 13. julij. Na ta

praznik praznuje mesto na slovenskem ozemlju; njen komendant je bil domacin Franc Smrke-Još. Takrat je bil izvoljen tudi prvi

dan se bodo občani spominjali, kako je bila leta 1942 postavljena v Žužemberku prva partizanska komanda mesta na slovenskem ozemlju; njen komendant je bil domacin Franc Smrke-Još. Takrat je bil izvoljen tudi prvi

Za razvoj čebelarstva

Čebelarstvo se je začelo zadnja leta v kočevskem okraju lepo razvijati. Pri Okrajni zadrugi zvezi je bil zaradi enotne čebelarke organizacije lani ustanovljen čebelarški odbor, ki združuje 7 čebelarških odsekov pri kmetijskih zadrugah. V teh odsekih je včlanjenih 190 čebelarjev. Skupno število panjev v zadrugnem in državnem sektorju je 1900. Lansko deželno leto je prizadela čebelarjem veliko škoda. Samo na področju kmetijske zadruge Fara pri Kočevju je padlo število panjev od 272 na 170. Okrajna zadruga zveza je podprla čebelarje s 85.000 dinarji. Potrebne bi bile oplemenjevalne postaje. Veliko bi koristila strokovna predavanja pa tudi tečaj za čebelarje-začetnike. Za razvoj čebelarstva bo treba še veliko storiti, vendar bodo morale pomagati finančni sredstvi tudi kmetijskih zadrug. Da je čebelarstvo a kmetijstvu, predvsem pa s sadjarstvom neločljivo povezano zaradi oplodjevanja, je jasno vsakomur.

narodnoosvobodilni vojski. S posebnim ponosom pa se spominjajo še mnogi domačini, kako je takratni komendant slovenskih partizanskih enot tovariš Franc Leskošek-Luka podaril prvi slovenski komandi mesta vojsno zastavo s petokrakno zvoco. Letos na ta dan, točno po 13 letih, bo občinski ljudski odbor v Žužemberku podelil zaslužnemu borcu in revolucionarju Francu Leskošku-Luki diplomu častnega občana.

V letih NOB so se v Žužemberku in njegovi okolici odigrali zgodovinsko pomembni dogodki. Že leta 1941 so se tod okoli zbi-

rahi prvi partizani, 26. marca 1942 je Dolenski odred napadel italijansko karabinersko postajo v trgu. Gubčevci in Cantarjevci so nato večkrat pregledali sovražnike iz Žužemberka in mu prizadejali velike izgube. Od jeseni 1944 do spomladi 1945 se je bila za Žužemberk in njegovo okolico ena najtežjih bitk, v kateri so čestito sodelovala tudi letala in uničevala fašistične bunkerje.

Ob obletnici prve osvoboditve Žužemberka se spominjajo vseh, ki so na pragu svobode danovali življenja za nas. Spominjamo se neustrašnih Slojevcem, ki so bili po izdajstvu tako strahobito pokončani, klanjamo se spominu vseh tistih borcev in bork, ki so v dolini Koke za vedno odložili orožje iz rok. Ostaj jim bomo hvalečni in zvesto bomo čuvali tako krvavo pridobeno svobodo! Slavko Hotlar

Velik uspeh KREMENA

PRED KRATKIM SO ZAČELI IZDELOVATI TIGEL MASO — ZANIMANJE ZA NOV PROIZVOD V INOZEMSTVU — LETNI PRIHRAnek 60 MILIJONOV DEVIZNIH DINARJEV

Do nedavnega podjetje »Kremen« ni proizvajalo nobenega izdelka, temveč je dajalo na trg samo surovine: kremenčev pesek, različne gline in betonite. Inženirji so v laboratorijih poskušali, kako bi se dalo te surovine koristno uporabiti za predelavo. Podjetje si že od vsega začetka prizadeva, da bi našlo čimveč peščenih surovin in proizvajalo čimveč možnih izdelkov.

Maso za nabijanje visokofrekvenčnih peči (tigel maso) uporabljajo jeklarne. Jugoslavija te mase ni proizvajala, ker ni imela ustreznih surovin, pa tudi proizvajalni postopek ni bil znan. Države, ki so znanje vedele in po njem izdelovale to, za jeklarsko industrijo tako dragoceno maso, so ga čuvali kot skrivnost. Naša država je uvažala tigel maso iz Švedske. Nemčije

in deloma tudi iz Italije. Ker je bilo povpraševanje po tej masi veliko tudi v drugih evropskih državah, ne samo v Jugoslaviji, smo kljub naročilom večkrat ostali brez nje, naše jeklarne pa so morale za kratek čas prenehati s proizvodnjo. Tako je proizvodnja v »Vulkanu« na Reki zastajala kar za štirinajst dni.

Pred dobrimi petimi meseci so pri »Kremenu« začeli s poskusi za izdelovanje tigel mase. Po mnogih neuspelih poskusih so po vztrajnem trimesnem delu dosegli ugoden rezultat: postopek proizvajanja tigel mase je bil dognan. Praktično so jo preskusili v tovarni »Vulkan« na Reki, pred dvema mesecema pa so začeli z industrijsko izdelavo na veliko. »Kremenova« masa za nabijanje visokofrekvenčnih peči je po kvaliteti enakovredna švedski, ki je najboljša v Evropi. Daleč pa je prejšnja »Kremenova«, se pravi jugoslovanska tigel masa, nemško in zlasti italijanska.

Vse naše jeklarne že uporabljajo novi izdelki Rudnikov kremenčevega peska iz Novega mesta. Iz tujine je poslano ponudbe že pet tovarn, da bi postale stalni odjemalci novomeške tigel mase. To so v glavnem avstrijske tovarne: Beller, Scheller & Bleckmann, DGW Krefeld W. Deutschland, DGW Werk Boehm in italijanska tovarna Cogni.

Uvozna cena mase za nabijanje visokofrekvenčnih peči je 200-250 dinarjev za kg. Z domačo proizvodnjo bo samo pri uvozu prihranjeno skupnosti 60 milijonov deviznih dinarjev.

Pomagajmo patronažni sestri pri njenem delu VSAK MESEC 600.000 din...

Toliko izplača vsak mesec novomeški Odpad, podjetje za promet z odpadki. Odkup v primeru s prejšnjimi leti raste, vendar je še vedno nezadosten. Novomeška podružnica ima najmanjši odkup v Sloveniji, za njo zaostaja samo še Solkan. To je razumljivo, ker je na Dolenskem malo industrije, ravno industrijski odpadki pa so glavni odkup teh podjetij. Vendar lahko trdimo, da je tudi na Dolenskem še dovolj nerabnih predmetov, ki bi se pri Odpadu dali dobro spraviti v denar.

CENE SO LETOS VIŠJE naravnost vabljivo za stare šarove. Zelezo odkupujemo po 10 — 12 dinarjev za kg, litino od 15 — 24; čunje, krojaške in šiviljske odpadke po 16—30, kovine (medenina, baker, svinec) od 70 — 150, papir 10—14, gumi 2—60, steklo 2—3,5 in kosti po 14 dinarjev za kilogram. Pri vsaki hiši je kaj takega materiala, ki je samo za navlako. Če ga poberejo in odpeljemo k Odpadu, si bomo pospravili dvorišča in podstrešja in bomo za to pospravilo še plačani.

SKLADIŠČA IN ODKUPOVALCI

Podjetje Odpad ima organiziran odkup preko kmetijskih zadrug. Te ljudem obrazložijo, da nerabni material lahko dobro prodajo. Zlasti je pomembno posredovanje kmetijskih zadrug v oddaljenejših krajih, ker posamezniki ne morejo sami voziti odpadkov v Novo mesto. Zelo delavna je v tem pogledu KZ

na Dvoru. Vsaka dva meseca pripeljejo z Dvora kamioni dva do tri tisoč kilogramov starega železa. Ostali odpadki so računani posebej. Povsod pa ni tako kot na Dvoru. Nekateri kmetijske zadruge se za odkup, oziroma za posredovanje pri odkupu nerabnih predmetov, prav nič ne zanimajo. Kljub temu, da bi same zaslužile, jim nobena na razlaga ali prigovarjanje ne prideta do živega. Tak odnos bi bilo vsekakor potrebno spreminiti, kajti v nekaterih krajih ljudje sploh ne vedo, da za železne lonce, v katerih je kuhala prababica in sedaj leže preluknjani v kakšnem kotu, lahko dobe denar. Ali star kotel, gotovo tehtja 10 kg, kako bi šel dobro v denar, pa marsikje ni nikogar, ki bi to ljudem povedal!

V Crnomlju, Metliki in Trebnjem ima Odpad svoja skladišča, ki obratujejo dvakrat tedenski. Takrat gredo Odpadovi uslužbenci na terene. Preko

DOBER ZET

»Kakine šole pa imate?« vpraša gospodinja Janka, ki se smuka okrog njene hišice.

»Konservativni sem napravil,« pove upa polni ženin.

»Krasno, mladi mož! Me veselijo, če se bosta ozela: veste, konservativni mi boste sadje in zelenjavo, ko ste strokovnjak.«

LOVSKA UGANKA

»Čuj, Cene! kakšnih zverin našli lovcii včeraj utreljajo?«

»Hm... dvojih prašičev, volkova, zajec...«

»Figo... žajlov!«

Razširimo in poglobimo prosvetno delo med ljudstvom

Bela krajina - žarišče slovenske kulturno-prosvetne dejavnosti iz let NOB

(nadaljevanje s prve strani)

Predsednik okr. odbora LP Crnomelj, Dušan Muc, je poročal o delu ljudskoprosvetnih organizacij v črnomeljskem okraju. Opisal je plemenito delo belokranjskih skupin v letih NOB, ki po letu 1945 ni prenehalo. Življenje pa udeleževanju v različnih vejah prosvetnega izživljanja je doma povsod, le da so materialna sredstva marsikdo le tako šibka, da terjajo ljudskoprosvetno delo ogromnih žrtv in naporov. Se so koločili in skednji večkrat gledališke dvoranе, rjuhe in odeje pa kulise. Dramatika je tudi v Beli krajini najštevilnejša ljudskoprosvetna panoga. Preprosti ljudje se zbirajo in igrajo, čeprav manjka režiserjev, iger in prostorov. V Tribučah je kmečki človek z okorno roko sam napisal igrice in so jo igrali. Manjka dramatskih del, ki bi odgovarjala potrebam naših vasi, predvsem pa tih, ki bi bila prilagojena skromnim podeželskim odrom. Slovenski dramatik bi morali pogledati tudi v oddaljene vasi in tu zajemati snov za svoje ustvarjanje.

Bela krajina je deželica glasbenih posebnosti, živ vir lepih motivov, od koder skladatelji se vedno zajemajo umetnost. Tudi tu manjka društvom pevovodji, čeprav preveča Belokranjec na pašo, pojeta predica in terica, tkalka in žanjica. Malo je še or-

ganiziranih pevskih zborov: stalno dela zbor v Dragatušu, občasno pa ženski zbor v Crnomlju, ženski in moški v Metliki in moški v Semiču. Znan je črnomeljski oktet z metliški-mi pevci. Gošbi na pihala sta v Metliki in Crnomlju, tamburaški zbori pa na Vinici, Preloki, Adlešičih in Radovljici, medtem ko imajo v Metliki in Crnomlju tudi orkestra.

Posebnost je belokranjska folklor; organizirane iz Adlešičev, Preloke, Marindola, Crnomlja in Metlike so znane tudi izven okrajnih meja. Lepe uspehe dosegajo tudi knjižnice, ljudski univerzi pa sta delali v Crnomlju in Metliki. Letos je bilo 21 izobraževalnih tečajev s 510 tečajniki, v Crnomlju pa so prizadevni tudi sahisti. Veliko je zanimanja za predstave v 6 kino dvoranah, le da izbira filmov za podeljeje dostikrat ne odgovarja. Filmska plaža kvari okus gledalca in ne vpliva vzgojno.

Bela krajina, deželica posebnih seg in navad, se v ljudskoprosvetnem delu nekoliko razlikuje od ostale Dolenjske. To pa nikakor ne bo motilo enotnosti v delu društev, še manj pa preprečevalo nadaljnega razvoja. Zlasti bodo belokranjski folkloristi ugodno vplivali na nerazvito folkloro v ostalih krajih Dolenjske. Medsebojna izmenjava izkušenj bo rodila nove uspehe.

Priznanje za dosedanje delo

Po poročilih je tajnik Ljudske prosvete Slovenije Emil Smašek opravil ostale predstavnike Izvršnega odbora LP, ki se zaradi drugih del niso mogli udeležiti skupščine. Ocenil je dosedanje delo novomeškega okr. odbora Ljudske prosvete kot zelo plodovito, tako da je upravičena trditev, da je okrajni prosvetni forum postal močan kulturno-politični činitelj. Izdajanje revije »Ljudska prosveta«, organizirana založniška dejavnost v Trdinovi knjižnici, pestrre oblike dela v raznih panogah ljudskoprosvetnega izživljanja, vse to potrjuje, da je bil odbor dejansko zveza društev in da se je te naloge v celoti zavedal.

Lepo priznanje za dosedanje uspehe ljudskoprosvetnih društev na podeljeju je dal skupščini tudi predsednik OLO Viktor Zupančič, ki je dejal, da so uspehi izobraževalnega dela vidni na vsakem koraku. V tovarni in vasi, povsod vidimo sadove

Združiti vse sile in še poglobiti zastavljene naloge

V razpravljanju so delegati govorili predvsem o organizacijskih vprašanjih in delu društev v okviru bodočih občin. V majhnih krajih, kjer še ni pogojev za samostojna ljudskoprosvetna društva, se dejavnost tega področja družijo ponekod s fiskulturno organizacijo oz. narobe, drug je spet z gasilci ipd. Ni važno število društev, pač pa

tega velikega in pomembnega dela, ki daje razveselje sadove. Posebno se kaže to na občinskih praznikih, kjer nastopajo odrasli in mladina, ki prej včasih niti pomislili niso na petje, oder in pod. Tu imajo velike zasluge prosvetni delavci, ki vztrajajo v izvenškolem izobraževanju mladine in odraslih, čeprav je to dostikrat težko in odgovorno delo. Povabil je delegate, naj privabijo v delo društev čimveč delavcev in kmetov, ki želijo sodelovati v ljudskoprosvetnem delu in so za to tudi sposobni. Treba jim je le vse to pokazati in jih potrpežljivo učiti. Tov. Zupančič je opozoril tudi na večjo povezanost društev s Socialistično zvezo, katere novi občinski odbori bodo skrbeli za vsklajevanje celotnega družbenega in ostalega javnega življenja v bodočih občinah. Predsednik OLO je želel novi Zvezi ljudskoprosvetnih društev čimveč uspehov, ki bodo koristili naši celotni skupnosti.

vsebinska njihovega dela. Delegat Severin Šali je predlagal, da bi med sklepi upoštevali zlasti izreden pomen poškolskega izobraževanja, ljudskih knjižnic, dramatik, filma in folklornih skupin. Novi odbor LP naj nadaljevo tudi z založniško dejavnostjo Trdinove knjižnice in z izdajanjem »Dolenjske prosvete«, ki naj postane po združitvi

zares glasilo vseh društev v Beli krajini in na Dolenjskem. Pevske zore je treba še nadalje podpirati, ustanovljati nove in pomagati ljudskim univerzam. Tesno sodelovanje med društvi Dolenjske in Bele krajine bo lahko zelo uspešno in bo dalo novih uspehov. Delegat Karel Štrbenk je načel vprašanje dolenjskega polpoklicnega gledališča in kritiziral prirejanje raznih veselice, ki nimajo nič skupnega s kulturo in prosveto. V imenu nadzornega odbora je Drago Sproce predlagal razširitev staremu odboru, nakar so bili izvoljeni v novi plemenit Zvezi ljudskoprosvetnih društev bodočega okraja Novo mesto tle tovariši.

Metod Plut, Dušan Muc, Karel Štrbenk, Otmar Zorn, Avgust Kravos, prof. Jože Dušar in Julij Kočevar iz Bele krajine, iz občine Kostanjevica - Podbočje pa Lado Smrekar.

V nadzorni odbor so bili izvoljeni: Lojze Nečimer, Drago Sproce in Tone Gortnar.

Poleg tega je bilo izvoljenih 27 delegatov za skupščino Ljudske prosvete Slovenije.

Zapojmo, bratje, pesem, o svobodi!

460 pevcev in pevke se je zvrstilo pred več kakor 1500 poslušalci v nedeljo popoldne na Loku, kjer se je odvil glavni spored okrajnega pevskega festiva. Zanimanje za prireditve je bilo navdve veliko, kar je pokazal že v soboto zvečer obisk koncerta na Grmu. Tudi vreme je prirediteljem bilo naklonjeno tako popoldne kakor zvečer.

Nastopili so tle zbori: Okrajni mešani pevski zbor prosvetnih delavcev in okrajni ženski zbor prosvetnih delavcev (pevovodja prof. Ervina Ropas); moški zbor iz Sentlovrenca (pevovodja Darko Bregar); ženski zbor Mala Loka (Polde Zagar); mešani zbor Stopiče (Anton Mrvar); moški zbor Mirna

Tečajnice iz Male Loke so postale pridne gospodinjice, na nedeljskem festivalu pa so potrdile, da tudi rade in lepo zapojejo.

Pevski festival je med drugim predvsem potrdil, da se je zborovski petje na Dolenjskem zadnja leta močno razmahnilo in da bo mogoče ustanoviti še več zborov, sedanje pa okrepiti, čeprav občutno manjka sposobnih pevovodji. Kakovosti nastopajočih zborov ne gre ocenjevati po tem, kdo je bil najboljši in podobno. Pogoji, pod katerimi delajo številni pevski zbori, so tako različni, da bi kategorizacija zborov oziroma tekmovanje za prva mesta ne bilo primerno. Strokovna komisija, ki je poslušala nastopajoče in jih ocenila, bo predvsem svetlovala pevovodjem in zborom, kaj naj v svojem delu popravijo. Dopolnilo oziroma izboljšajo. V tem je festival dosegel svoj namen. Pokazal nam je, da je lepa pesem na Dolenjskem doma in da ji ne manjka ne ustvarjalcev - in ne vnetih poslušalcev...

peč (Boris Savnik); ženski kvintet Šmihel pri Novem mestu (Lojze Nečimer); moški zbor Ambrus (Stefan Bišček); mešani zbor Orehovica (Marjan Misson); moški zbor Št. Vid pri Stični (Pavle Zagar); in ženski zbor Svobode Bršljan (Ernest Jazbec); mešani zbor Trebnje (Pavle Zagar) in moški zbor KD Dušan Jereb Novo mesto (Tone Markelj). Mnogi zbori - moški in mešani - je dirigiral Tone Markelj, pri ključni Internazionali pa je sodelovala tudi novomeška godba (dirigent Ivo Mitak).

Nastopajoče zore so poslušalci nagradili z živahnimi aplavzi. Zvečer so nastopile belokranjske folklorne skupine in pokazale vso pestrost barv, ritma in zvokov, ki so jih dopolnjevali tamburaški zbori in godba na pihala.

co vsako nosečnico, pri kateri pričakuje komplikacije pri porodu, ker je le v porodnišnici možno zadostiti pravilom zdravstvene zaštite matere in otroka. Njena naloga je, da se bori za nadaljnje znižanje odstotka umrljivosti mater in otrok.

Delo babice zato ne moremo ocenjevati le po številu porodov na njenem področju. Njene delovne naloge so veliko širše. Novi zakon o babilah iz lanskega leta vključuje babice v zdravstveno preventivno, za katero ni meja. Babica, ki se nesebično vključila v to odgovorno delo za dvig zdravstvene ravni ljudstva tudi zasluži, da jo pravilno upoštevamo.

Uničenje roparic v novomeškem okraju

V novomeškem okraju je organiziranih lepo število lovcev. Trenutno šteje lovška organizacija 403 člane. Lani je izstreglo 12, vpsalo pa se je 18 članov. Na splošno lovške družine vedno bolj skrbijo tudi za gojitve divjadi. Med te ukrepe spada uničenje roparic. Na območju novomeškega okraja so lovci lani uničili 2 volka, 255 klatačih se psov, 577 podivjanih mačk, 357 kruguljev in skobcev, 9 kun, 290 lisic, 24 dihurjev, 4 podlasice in 3310 vran, srak in šoj. Lovci v okraju imajo sedaj že 250 rodovniških psov.

Ne uničujte gnezd koristne pernaté divjadi

Lovske družine novomeškega okraja so tudi letos spustile v lovišča večje število fazanov. Te lepe pernaté živali niso samo okras lovišč, pač pa tudi zelo koristne za kmetijskego. Splošno je že znano, da so ravno fazani najprej zbirali kolerodnega hrošča, pa tudi drugačnega pospraviljo veliko. O tem so pričrli tudi nekateri kmetovalci pri nas in zato teh živali, ki so zelo krotke, ne preganjajo, ampak jim nudijo le zaščito.

Ni pa še povsod tako. So posamezniki, ki najdena gnezda teh živali razderajo ali drugače uničujejo. Na taka gnezda najlaže na-

Ob dvanaestletnici smrti narodnega heroja Martina Južne

Martin Južna je bil rojen 9. novembra 1919 v Dragomlju vasi pri Suhorju v Beli krajini. Ze v mladih letih je okusil arhipejje in izkoriščanje delovnega človeka. Izučil se je za mehanika, pozneje pa ni mogel dobiti dela in zaslučka, zato se je vrnil v rojstno vas k materi. Martin je dobro vedel, kako so takratni obrtniki izkovočali delovno silo.

Kmalu potem ko je italijanski okupator zasedel našo deželo, je pričel ubijati naše ljudi in požigati domove. Martin tega ni mogel mirno prenašati. Prišel je zbrati municijo, popravihati piške za NOV (doma je imel celo orožarno) in pripravljati teren za narodno ustajo.

Prispeli smo na Radovico nad Metliko, kjer smo zasedli položaj. Kljub temu, da smo bili izmučeni od tako dolgega pohoda, si počitka nismo mogli privoščiti, kajti čež pol ure se je pričela teška borba. Mitraljezi se regljali, bombe so pokale. Ustaji so krd čuviti pristaški na naše položaje. Martinova četa je kot en mrč vzpila »Jurij«! in se pognala na

Leta 1942 je odšel v 1. gorjansko četo in postal kmalu neustrašivo mitraljezec. Prav takega sem leta 1942 srečal v gozdu med Gradnikom in Dragomljo vasi, ko sem pošal partizanom brano. Lepo se mi je nasmeljal in zdrzaval: »Smrti Jurijam! To srečanje z njim me je tako navdušilo, da sem hotel kar z njim. To da dejal mi je: »Ti si še premlad in ne boš zdržal! Zberaj brano, obveščaj nas o sovražnikovem gibanju, pa boš veliko napravil za NOV.«

Decembra 1942 sem bil dodeljen 1. četi udarne brigade Ivana Cankarja, katve komandir je bil Južna. Bil je vesel in poln življenja. Spominjam se večera na Trebnem, ko je sonce prevleklo zahajalo za goro. Brigada se je postrojila in pripravila za pohod. Martin nam je kratko posnel, da bo pohod dolg in naporen, toda zdržati moramo. Kot ved-

no, tako tudi na tem pohodu Martin ni pokazal svoje utrujenosti. Borci so pešali, on pa jim je pomagal nositi mitraljeze, municijo in jih vzpodbujal in brabesnelo ustaše, ki so požigali sosedeje vas Drašče. Sovražnik je bil zmagovito odbit in porazen.

Naslednji dan je minil brez borb. Prosil sem komandirja Martina, katerega kuvir sem bil, da obiščem svoj dom, ki ni daleč od njegove rojstne vasi. Dejal je: »Pojd in se do sedme ure zvečer vrni. Odišel sem. Naslednji trenutek me je poklical nazaj in mi naročil: »Poždravi mojo mamo in reci, da sem tu. Pa prinesi kaj naše belokranjske potice.«

Po mojem odhodu se je šlihal topovski napad na Radovico, kjer je bil Martin s četo na položaju. Zaskrbelo me je, da bom izgubil zvečer s četo in komandirjem Martinom. Odišči sem se, da se takoj vrnem v četo. Ko sem se vračal, sem srečal voz oprežen z vojnimi, na njem pa je ležal Martin Južna v zadnjih zdihljajih. Zaradi bolečin me ni več poznal. Sklonil sem glavo in se za vedno poslovil od njega.

29. junija letos je minilo 12 let, odkar je zapustil svoje tovarše in mater, ki ga je tako ljubila. Toda ostal je v živem spominu vseh, ki smo ga poznali kot borca-tovariša, komunisto in prijatelja.

Mi Suhorčani pa bomo čuvali velike ideale, za katere se je boril in padel tovariš Martin. Organizacija ZB NOV na Suhorju naj bi se oddolžila njegovemu spominu tako, da bi vrsto postavila spomenik, da bi ohranili spomin nanj tudi pozniim rodovom. Saj je pokojni Martin Južna edini bevoji v našem kraju.

Martin Stepan

Zdaj pa veselo v kolonije in na taborjenja!

Navzlic velikim finančnim težavam, bo letos vendar lahko šlo v počitniške kolonije iz novomeškega okraja dosti največje število otrok - nad 800. Nastopajočih je bilo seveda še veliko več, vendar navzlic vsem prizadevanjem organizatorjev, ni bilo mogoče upoštevati vseh prijav. Veliko število prijaviteljev pa je dokaz, da starši radi pošljejo svoje otroke v počitniške kolonije, ker vedo, da bodo tam pod serbnim vodstvom in v dobri oskrbi.

Letošnje letovanje otrok so omogočili Svet za zdravstvo in socialno poliriko, Okrajni zavod

108-letna nevesta

V Skopljju so imeli prav zanimivo »ohcet« - 108 let stara nevesta, še Slovenka povrh, je že drugič zaplesala svatovsko kolo.

Fanija Jovanova, od nedavna še Suštar, je slovenskega rodu. Pred 50 leti pa se je poročila z Makedoncem in odšla z njim v Makedonijo. V tem zakonu je imela štiri sinove in hčer. Otroke je izgubila v prvi svetovni vojni, moč Mile ji je umrl pred štiri leti.

Svojeega sedanjega moža, Antona Sušterja je spoznala pred 21 leti, ko je bila stara 87 let, Anton pa 51. Vzljubila sta se, poročili se pa seveda nista mogla, ker je še živel Fanjin mož. Da bi lahko ostala skupaj, ga je predstavila za svojega brata. Tako je Anton 17 let živel v njeni hiši, ne da bi moč zvedel, kdo ta »brat« pravzaprav je. Sedaj, štiri leta po moževi smrti sta se Fanija in Anton poročila. Svadba je bila zelo slovesna. Ljudje so v trumah prihajali čestitati »mladoporočencema«.

za socialno zavarovanje in okrajni odbor Zveze borcev. Del stroškov oskrbene bodo prispevali tudi premožnejši starši. Moramo pa pripomniti, da ravno pri višini prispevka za stroške kolonije nekateri starši, ki bi sicer lahko nekaj prispevali in tako omogočili kolonije revnejšim otrokom, niso pokazali dovolj razumevanja.

Skupina 30 otrok je že odšla na letovanje na Korosko. V Bučnice pri Splitu je odšlo okoli 65 otrok. Druga izmena v to kolonijo bo šla 20. julija. Kot fiansko leto, bodo tudi letos otroci iz novomeškega okraja letovali v Kranju. Prva izmena, okoli 65 otrok je šla v Kranj 4. julija, druga pa bo šla 25. julija. Na no-

vo ima letos novomeški okraj letovanje in taborjenje za otroke v Letušu v Savinjski dolini. Tja bo šlo v prvo izmeno 7. julija okoli 120 otrok. Od otrok, ki bodo šli na letovanje in taborjenje, je 350 otrok padlih borcev. Ena kolonija predloških otrok iz Malinske se je že vrnila. Rod gorjanskih tabornikov pripravljajo letos rodov tabor v Poljanski dolini ok Koplji.

Ker bo tudi Okrajni zavod za socialno zavarovanje poslal je posebej na zdravstveno letovanje okoli 80 zdravstveno ogroženih otrok zavarovancev, nekateri pa se bodo vključili tudi v republikanska taborjenja, bo tako letos znatno večje število otrok deležno prijetnega odhoda v počitnicah.

V Metliki bo jeseni mladinski festival

V Metliki se je prvič sestala mladina dosedanje metliške in graške občine na skupno, komunalno mladinsko konferenco. Konference se je udeležil tudi ljudski poslanec Martin Zugelj, ki je pozdravil vse navzoče v imenu Okrajnega odbora SZDL in OK ZKJ ter mladincem pojasnil vrsto političnih vprašanj.

Iz referatov posameznih delegatov so bili razvidni uspehi osnovnih mladinskih organizacij. Razveseljivo je, da se je delo v mnogih aktivih izboljšalo. Mladina je začela reševati najbolj pereča vprašanja. Lotila se je vzgoje s takimi oblikami, ki mlade ljudi privabijo in so jim najbližje. Razvilo se je bogato in pestro kulturno življenje v

dramskih sekcijah, tamburaških zborih itd.; vedno več mladine se vključuje v športna društva in klube; mladina se sestaja na debatih veberih in razpravlja o aktualnih političnih, gospodarskih in kulturnih vprašanjih. Se sedaj se mladinci posvečujejo in pripravljajo načrte za izobraževanje tečaje v prihodnji zimski sezoni, na katere bodo prilegli tudi ostale člane SZDL. Po svojem delu in uspehih sta sedaj najpogostje mladinska aktivna v Gradcu in na Radovici.

Poleg lepih uspehov je konferenca ugotovila tudi napake in pomanjkljivosti. Mladina bodoče metliške občine je pretežno kmečkega porekla in pri marsikom je še čutili zaostalost vasi. Premalo so mladinci seznanjali z razvojem našega gospodarstva in industrije in ji tolmačili možnost razvoja, ki se v tej zvezi odpira kmetijstvu.

S kmetijskimi izobraževalnimi tečajji so sicer napravili precej, a še vedno premalo.

Ob koncu konference je mladina sprejela vrsto sklepov za bodoče delo in izvolila novo občinski mladinski komite.

Zunanja manifestacija vsega dela mladine v tej novi občini bo mladinski festival, ki bo jeseni v Metliki.

Takole so ukrotili naraslo Kolpo gojenci inženirske podoficirske šole JLA, ko so v 24 dneh postavili novi most pri Zuničih (Foto PUBA, Franjo Verbič - Karlovac)

Revizijski postopek naj odloči

Invalidska uprava pri Svetu za zdravstvo in soc. politiko LRS nam je 4. 6. 1955 poslala naslednje pojasnilo, ki ga objavljamo na njeno željo.

Dolenjski list je dne 11. 3. 1955 pridobil nepopoln sestavek pod naslovom: »18.000 din invalidske pokojnine brez dokumentov«, v katerem graja postopanje invalidske komisije pri invalidski upravi v Ljubljani, češ da je nekemu J. J. iz Sentrupeta priznala vojaško vojno invalidnino I. skupine v navedenem mesečnem znesku brez vsakih dokumentov in brez predhodno izvedenega dokaznega postopka zgolj na osnovi prijaviteljeve prošnje za priznanje vojaške vojne invalidnine in njegove izjave o tem, kaj je med okupacijo delal za NOV in kakšen postarja, kako potrebna je revizija testa invalidskega primera s pričo tako neodgovornega postopanja invalidske komisije.

Trditve pisca niso resnične. V invalidskem spisu IK št. 29589, ki se nahaja pri Invalidski upravi, so vsebovana vsa dokazila, na osnovi katerih je Invalidska komisija s svojo odločbo št. 29589 z dne 30. 10. 1948 J. J. priznala vojaško vojno invalidnino. To sta predvsem pot. III o invalidskem svojstvu, izdani od bivšega okrajnega Trebnje z dne 15. 7. in 14. 10. 1948 in potrdili Njize in Vise zdravniške komisije pri Invalidski komisiji, ki sta prijavitelja pregledali dne 10. 8. in 27. 8. 1948. Vrhovna invalidska komisija v Beogradu je po ocenitvi dokaznega gradiva kot nadrejena inštanca tukajšnjo odločbo potrdila s svojo odločbo št. 6550-50 z dne 13. 4. 1950 kot zakonito. To je dokaz, da je Invalidska komisija

postopala po zakonu, to se pravi po predhodno izvedenem dokaznem postopku in po pravilni pravni presoji celotnega dokaznega gradiva in ne le na podlagi prošnje in navajanj J. J., kot to trdi pisec članka. Sicer pa bi isti, če bi bil odločbo temeljito prečital, opazil, da ista citira vsa zgoraj navedena dokazila in bi se po tem moral uvideti, da je odločba izdana na podlagi gotovih dokazil.

Druga stvar pa je, če se je šele več let potem, ko je J. J. invalidno, pojavil spn, ali potrdila bivšega okrajnega Trebnje glede invalidskega svojstva J. J., na osnovi katerih je Invalidska komisija invalidno priznala, ustrezalo resnici. Ugotovitvi resnico pa je stvar revizijskega postopka in od izsledkov tega zavist, ali bo Invalidska komisija J. J. v bodoče invalidnino priznala ali ne.

Invalidska uprava v Ljubljani

ODBOR ZA IZVEDBO MODNE REVIE PRI OKRAJNI OBRTNI ZBORNICI V NOVEM MESTU

priraja v počastitev 16-letnice osvoboditve dne 9. in 10. Julija (v primeru slabega vremena pa tudi dni kasneje), vsakokrat ob pol deveti ur zvečer

NA KOPALIŠČU NA LOKI

odno revio

na katero vabi vse Novomeščane in okoličane.

NA REVII BO TUDI NAGRADNO ŽREBANJE.

IZ NAŠIH KRAJEV

V Gotni vasi so praznovali

29. junij je praznik gotenske občine. Letos so ga tretjič praznovali, in prav lepo. Program je bil pešter in obširen.

Ob 10. uri dopoldne je bila v občinski stavbi slavnostna seja Občinskega ljudskega odbora in Zveze borcev. Pri Roku nad Regro vasio so položili vence k spomeniku padlih borcev. Pretežno del sporeda je bil popoldne. Najprej so nastopili gasilci iz Smihela, Stopič, Slatnika — Potovrha in Smolenje vasi. Imeli so ročno brizgalico in tri motorke. Najprej je prišla do vode skupina 11 ročnih brizgalic.

Tudi najboljše učence v gotenski občini smo videli na občinskem prazniku. 14 najboljših iz vseh šol je prejelo lepe knjižne nagrade, ki jim jih je izročil predsednik Sveta za prosveto pri ObLO Jože Murgelj. Veliko pridnih učencev je bilo tudi pohvaljenih, potem pa je bila skupna pogostitev.

Sledil je nastop tamburašev iz Stopič in Smolenje vasi ter pevski zborov iz Birčne vasi in Stojice. Z velikim zanimanjem so ljudje gledali nastop dramske skupine iz Podgrada.

Proslave občinskega praznika v Gotni vasi so se udeležili tudi zastopniki ljudske oblasti in organizacij Jože Boršnar, Franc Pirkovič, Viktor Zupančič, Jože Plavec, Stane Šmid, Anton Pirč, Miha Počrvina in zastopnik JLA, komandant novomeške garnizije. D. Z.

Kaj teži gasilce na Vršnih selih

Ceprav je minilo že deset povojnih let, si gasilsko društvo na Vršnih selih še vedno ni moglo nadomestiti opreme, ki jo je izgubilo v vojni. Med vojno je bila v našem gasilnem domu vojaška kuhinja NOV, gasilske cevi so uporabljali za konjsko vprego in tudi motorna brizgalnica je bila pokvarjena. Takoj po osvoboditvi je društvo dobilo nekaj cevi in popravilo motorke, lani pa je s prostovoljnimi delom in podarjenimi materiali obnovilo gasilski dom. Cevi je pa še vedno premalo: 40 metrov cevi nikakor ne zadošča društvu, ki ima tako obširno področje kot društvo na Vršnih selih, saj je na njem približno 130 gospodarstev s 300 poslojci, ki so zelo raztresena in nekateri tako oddaljena od vode, da jim z našo opremo ne bi mogli nič pomagati.

Oba prireditelja so pionirji pripravili v proslavo občinskega praznika, ki bo v Loškem potoku 31. julija, takrat pa bodo imeli oni počitnice.

Oba prireditelja so pionirji pripravili v proslavo občinskega praznika, ki bo v Loškem potoku 31. julija, takrat pa bodo imeli oni počitnice. L. M.

Iz Loškega potoka

Ob zaključku šolskega leta so pripravili potočki kolariji dve uspešni prireditvi: razstavo ročnih del in pravilno igranje »Pogumni Tonček«.

Razstavljeni ročna dela je treba pohvaliti. Deklice so vezle na pristno leneno platno s križnim vodom narodne vzorce (nageljčke, srčke in ptičke). Tudi solnice in krožnike so učenci lepo poslikali z ljudskimi motivi. Zelo se jim je posrečilo slikanje na steklo. Dečki so razstavili lepo izdelane papirnate košarice, šuške, drobnogledje in razne lepljenke, ki prikazujejo pokrajino, rože in geometrijske like. Pri izdelovanju vseh razstavljenih del so bili otroci zelo marljivi, natančni in pozorni, pokazali so tudi čut za lepoto.

Oba prireditelja so pionirji pripravili v proslavo občinskega praznika, ki bo v Loškem potoku 31. julija, takrat pa bodo imeli oni počitnice. L. M.

Gasilski srečolov v Trebnjem

Gasilska četa v Trebnjem je lani praznovala 70-letnico svojega obstoja. Med vojno je bila uničena brizgalica in večji del gasilskega orožja, ki ga je morala v povojnih letih nadomestiti z novimi. Z izkupičkom za les, ki so ga darovali domačini, in s podporo OLO si je nabavila tudi avto. Četa je uvrščena v kategorijo A. Ob predlanskem požaru poslopija tovarne čevljev v Novem mestu je bila gasilska četa iz Trebnjega na požarišču takoj za novomeški gasilci. V priznanje za njeno požirovnost so tudi novomeški podjetja prispevala dodatne za srečolov, ki ga bo priredila trebanjska četa 10. julija. Teža dne bodo v Trebnjem ob 13. uri gasilske vaje, ob 14. uri srečolov z dobriti v vrednosti okoli 100.000 din, nato pa pri združenem domu ljudsko razjaje.

Iz Malin v Beli krajini

Skoraj nikoli ali zelo redko smo kaj brali v Dolenjskem listu o vasi Maline, ki leži v severovzhodni Beli krajini pod vnožjem Gorjancev. Vas je znana po lepih gozdovih žlahtnega kostanja, ki ga vaščani jemlje pri sadnji in prav lepo zasušijo.

Med NOV so vse Maline, ki štejejo okoli 20 kmetij, pomagale partizanom. Nekateri kmetije so dale svo živino. Precej mozi in fantov je žrtvovalo tudi življenje. Po vojni je v Malinah zagorela elektrika.

Iz Malin v Beli krajini

21. junija so na pokopališču v Brezovi rebri pokopali 85-letnega partizanskega očeta Franca Kobista. Na pogrebu je bila skoraj vsa vas. Pokojnik je v NOB izgubil dva sina, Franceta in Lovžeta. Tudi hči Micka, ki sedaj gospodari doma, je bila naklonjena partizanom. Ob vsaki uri je pustila delo in šla kuhat za izmučene partizane, ki so se ustavili v Malinah.

V Malinah so žal preslabo naročeni na naš priljubljeni list, smo pa tisti, ki smo odšli iz Malin, zato bolj številni.

V Orneku gre na bolje

Vodstvo hotela »Vojvodina« v Orneku si prizadeva, da bi napravilo hotel in okoličju čim privlačnejšo, da bi se gostje, ki zopet prihajajo v Ornek, kar najbolj počutili. Tudi kopalnice bodo uređili. Letos zaradi pomanjkanja finančnih sredstev še ne popolnoma, prihodnje leto pa bo dobil hotel lepo kopalnico. P. V.

Novice iz Žužemberka

Kdor ne uboga, ga tepe nadloga. Oblast je vložila mnogo truda in prizadevanja, da bi takoj v kralj zadušila razširjanje kolararja. Vse je bilo zaman; velika večina kmetov se ni zavedala resnosti in tako se je kolaradeki hrošč razmnožil v takem številu, da danes ljudje s krompirja opazujejo uničevanje krompirišč. Kmetije so prišli do spoznanja, da bo popolnoma uničen trud, zato se s podvojevanjem silo trudijo uničevati škodljivca. Upravni odbor KZ je razdelil brezplačno med kmete 30 novih puhalnikov in preko 550 kg prahu za pokončevanje.

IZ MATIČNIH URADOV

Preklic
Podpisani Kolegar Jože iz Dol. Polja št. 11 preklicujejo neresnične vesti, ki sem jih govorili o Jožetu Blatniku iz Soteske št. 1 in se mu zahvaljujem, da je odstopil od tožbe. — Jože Kolegar.

Zahvala

Izskreno se zahvaljujem gasilcem iz Mirne peči in Novoga mesta, ki so mi 29. junija 1955 s hitrim in požirovnim gašenjem rešili gosposkarska postolja. Janez Muhlič, Češnjice 4 pri Mirni peči.

OBVESTILO

Kmetijska zadruga Žužemberk je v Združenem domu odprla sodoben trgovski lokal. Nudimo blago v bogati izbiri in po nizkih cenah. Kupujemo poljske prideleke, gozdne sadeže, zdravilna zelišča in les po najvišjih dnevnih cenah. Zadržniki, kupuje in prodajate svoj zadrugi!

Preklic

Podpisani Kolegar Jože iz Dol. Polja št. 11 preklicujejo neresnične vesti, ki sem jih govorili o Jožetu Blatniku iz Soteske št. 1 in se mu zahvaljujem, da je odstopil od tožbe. — Jože Kolegar.

Kočevo

Od 23. junija do 2. julija 1955 je bila novejna ena deklica. Porok in smrtni bil.

Zahvala

Izskreno se zahvaljujem gasilcem iz Mirne peči in Novoga mesta, ki so mi 29. junija 1955 s hitrim in požirovnim gašenjem rešili gosposkarska postolja. Janez Muhlič, Češnjice 4 pri Mirni peči.

Ribnica na Dolenjskem

V mesecu juniju 1955 sta bila rojena dva deklica in ena deklica. Poročili so se: Anželj Franc, kmet s Hudega vrha, in Nosan Marija, kmetička delavka iz Kote. Tanko Jože, delavec iz Nemške vasi, in Lesar Ivana, delavka iz Hrovače. Klun Andrej, kmet iz Hrovače, in Tanko Marija, kmetička delavka iz Nemške vasi. — Umrla so: Pucelj Jože, upokojenec, 75 let, iz Brež. Lavrič Marija, gosposdnja, 89 let, iz Ribnice. Tomič Marija, učiteljica, 84 let, iz Gorice vasi. Šilo Marija, učiteljica, 74 let, iz Jurjevca.

Kronika nesreč

Pretekli teden so se ponesrečili: Frančiška Kelenc, hči posestnika iz Koma pri Sentupertu, je padla s černe in si poškodovala hrbet in desno roko. Alojzj Pavlin, upokojenec iz Novoga mesta, si je pri padcu po stopnicah poškodoval glavo. Angela Glavan iz Repelji pri Žužemberku je padla s černe in si poškodovala hrbenico. Kniljovodji Zvonku Pustovrhu iz Vavpe vasi pri Semčju je na železniški postaji Podbrdo padlo železo na desno nogo in mu jo močno poškodovalo. Ivan Lavremčič iz Kote pri Semčju je padel z drevesa in si zlomil desno roko. Marija Mesojedec iz Sentjakoba pri Sentjerneju je padla z ograje in si poškodovala levo nogo. Stanka Piuša, posestnikovega sina iz Kravčevega vrha pri Semčju, je pila kača v levo uho. Marij Skubic s Trške gore je sin Firnci s koso poškodoval svo nogo.

Gradac

V mesecu juniju 1955 sta umrli: Brinc Matija, 72 let, iz Grbič. Krizan Martin, 73 let, iz Boršta. Rojstev in porok ni bilo.

Sejmi v novomeškem okraju

Novo mesto: vsak ponedeljek svinski sejmi, v ponedeljek in petek tržni dan. Sentjerneju: vsako prvo in tretjo soboto v mesecu. Gotna vas: vsak četrtek po 15. v mesecu. Skočjan: 15. julija. Žužemberk: 10. julija. Če pade sejmi na državni praznik ali ob države priznani praznik, je sejmi naslednji dan, razen v Mokronogu, kjer se sejmi dan prej.

Izletniki

Ko obiskujete novomeško okolico, pridite v Grčevje v znano »Hmeljnško zidnico«, kjer lahko

Sejmi v novomeškem okraju

Novo mesto: vsak ponedeljek svinski sejmi, v ponedeljek in petek tržni dan. Sentjerneju: vsako prvo in tretjo soboto v mesecu. Gotna vas: vsak četrtek po 15. v mesecu. Skočjan: 15. julija. Žužemberk: 10. julija. Če pade sejmi na državni praznik ali ob države priznani praznik, je sejmi naslednji dan, razen v Mokronogu, kjer se sejmi dan prej.

IZLETNIKI

Ko obiskujete novomeško okolico, pridite v Grčevje v znano »Hmeljnško zidnico«, kjer lahko

Razvitje prapora v Petrovi vasi

O delovanju in uspehih PGD Petrova vas je bilo doslej malo znanega, čeprav je društvo, zlasti v zadnjih letih, doseglo lepe uspehe. Prav je, da ob tej priliki nekoliko bolj spoznamo njegovo delo, posebno še, ker slavi svojo 30-letnico.

Ni bila lahka pot, ki jo je društvo prebruhalo od dneva ustanovitve (6. januarja 1926) pa do danes. Poleg nešteti materialnih težav, je moralo voditi ostro in odločno borbo z vplivnimi ljudmi takratne dobe, ki so si veliko prizadevali, da onemogočijo ustanovitev gasilskega društva v svojem kraju. Nazivlje majhnemu številu članov, je društvo dosegalo vedno nove uspehe. In prav ti uspehi so bili društvu najboljše orožje proti nasprotnikom. Čeprav so bili prazni rok, so že v istem letu

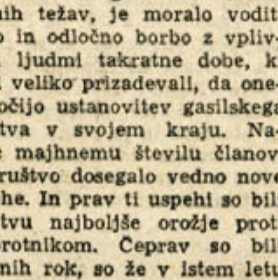
počastitev 10-letnice osvoboditve in 30-letnice obstoja svojega društva slavnostno razvili svoj prapor. Za to svečanost se je, navzile slabemu vremenu, zbralo lepo število ljudi iz Petrova vasi in bližnje okolice. Po uvodnih in podzdravnih besedah predsednika društva Alojza Judnika in slavnostnem govoru Franca Graha, je govoril predsednik OLO Črnomej Janez Zunič. V svojem govoru je nakazal razvojno pot Bele krajine, prizadevanje in težave, ki jih ima ljudska oblast pri dvigu blaginjanja in napredka svojega okraja. Poudaril je, da je ljudstvo Bele krajine z isto odločnostjo, kot je v času NOB zgrabilo za puške, po osvoboditvi prišlo za kramp in lopato, da čimprej zabraše sledove vojne in zaostalosti. Govoril je o gosposkarskih vprašanjih ter o notranji in zunanji politiki naše države. Ob koncu pa je kot »kum« razvil prapor in ga izročil v last PGD Petrova vas.

Društvo je bilo ob enem tudi kulturna organizacija na tem področju in je imelo lepe uspehe.

Druga svetovna vojna je društvu prizadejala obutno škodo, saj je bil uničen ves gasilski inventar, sedemnajst članov društva pa je padlo v borbi za svobodo. Po vojni je bilo treba veliko truda, da so zbrali sledove vojnega opustošenja in obnovili vse, kar je bilo uničeno.

V nedeljo, 5. junija letos pa so člani gasilskega društva v

nemarljavo delo v kulturno-prosvetnem izobraževanju delavcev. V telovadnih društvih je zelo malo delavske mladine. Novi občinski sindikalni svet bo moral zlasti skrbeti za kulturni dvig delavstva, za prekvalifikacijo nekvalificiranih delavcev in kvalificirane, skratka za delavce, predvsem pa za mlade, bo treba najti pravilno obliko dela pri dvigu strokovnega, političnega in kulturnega znanja. V občin Delenja vas, ki bo v kratkem priključena Ribnici, je sindikalno življenje popolnoma zamrlo saj dela samo ena sindikalna organizacija v Grčarici.

Predsednik OLO Janez Zunič razvija nov gasilski prapor

V Ribnici so ustanovili občinski sindikalni svet

Ustanovni občni zbor Občinskega sindikalnega sveta v Ribnici je bil dne 26. junija. Udeležili so se ga delegati 11 sindikalnih podružnic s tega področja, predstavniki množičnih organizacij, podjetij, oblasti, JLA in tajnik OSS Vinko Muhlič. Predsednik iniciativnega odbora tov. Levstik je podal poročilo o pripravah za ustanovitev občinskega sveta, nato pa poročal o gradivu III. kongresa ZSJ. Po referatu je bila razprava o aktualnih problemih sindikalnega življenja v Ribnici in okolici.

Tajnik OSS Vinko Muhlič je dal lepe napotke za bodoče delo občinskega sveta. Pojasnil je tudi nekatere organizacijske stvari in opomnil na važne naloge sindikalnih organizacij pri vzpostavljanju nove občine.

Na zboru je bil izvoljen nov 13-članski plenum občinskega sindikalnega sveta Ribnica.

Kako je v gostinskih obratih na Kočevskem

Vedno večji razmah turizma zahteva od gostinskih obratov in njihovih uslužbencev vedno več uslužnosti, čistote, pa tudi na zunanji izgled obrata je treba bolj paziti. Da se tega nekateri gostinski obrati premalo ali sploh ne zavedajo, je dokazala komisija Okrajne gostinske zbornice, ki je v zadnjem času obiskala vse gostinske obrate na Kočevskem. V komisiji je sodelovala tudi šantirna inšpekcija, ki je zahtevala, da se morajo nekatere gostilne takoj zapreti. Zelo slabe razmere so v gostilni na Fari, Travi, Loškem potoku in v Ribnici. Pehalve vredni pa so obrati v Sodražici, pri Gregorju in v nekaterih obratih mesta Kočevja.

Problem kočevskega živilskega trga

Kočevje postaja industrijsko središče. Število prebivalstva vsak dan večja, zato je nujno potrebno, da se kočevski trg bolj in cenje založi z zelenjavo in sadjem. Dostaj je nakupoval preko ljubljanskih gostinstov, kar se pokazalo zelo zgrešeno. Cene so bile visoke, kvaliteta slaba, ker je sadje in zelenjava napravila precejšnjo pot od proizvajalca do potrošnika. Novo ustanovljeno podjetje Brazda pa bo nakupovala sadje in zelenjavo neposredno pri proizvajalcih. Da je ta nakup pravi, je že sedaj vidno. Blago je azeže, pa tudi cene so se znižale; krompir je po 50 din, črna stročje pa po 70 din. C. M.

Medvedje nočejo biti sami

Pravijo, da so medvedje samotarji in da se izogibajo ljudem. Blizu Žužemberka, koma kakšnih 200 metrov od vasi Cvibelj — po domače pravijo tam »morščičih« — pa ljudje stalno srečujejo dva kosmatinca, ki se sprehajata in se nič kaj dosti ne zmenita za mimoidoče.

DOLENJSKI LIST

Kino KRKA Novo mesto

Od 8. do 11. julija: ameriški film »V seneli mrzljane«.

Dom JLA v Novem mestu

Od 8. do 10. julija: ameriški film »Harieta Craigh«.

Kino Dolenjske Toplice

Od 9. do 10. julija: italijanski film »Slovo na postaji«.

Kino Črnomej

Od 8. do 10. julija: »Karijeva teta«.

Kino JADRAN Kočevje

Od 8. do 10. julija: ameriški film »Točno opoldne«.

Kino Mokronog

9. in 10. julija: italijanski film »Bagdadski rožar«.

Kino Loški potok

9. in 10. julija: italijanski film »Ljubene ni strup«.

Kino Trebnje

9. in 10. julija: kovbojski film »Poštna postaja«.

DEŽURNA ZDRAVNIŠKA SLUŽBA

Do 10. julija dr. Spilber. Od 11. do 13. julija dr. Vodnik. Od 14. do 17. julija dr. Spilber.

MALI OGLASI

KUPIM stavbno parcelo v bližnji okolici Novoga mesta. Naslov pri upravi lista. (358)

KUPIM HIŠO z dvema sobama in nekaj zemljišča v bližnji okolici Novoga mesta. Naslov pri upravi lista. (363)

NAPRODAJ enosobna stanovanjska hiša, vinograd, sadni vrh in njiva v skupni površini 0,72 ha, cena 290.000 din. Oddaljeno četr ure od sembiške postaje. Naslov pri upravi lista. (369)

POSTENO GOSPODINJSKO POMOCNICO, staro nad 45 let, isčem. Javi naj se pri upravi lista. Dam v našem posestvu z nedograjeno hišo, velikim vrtnom, vinogradom in nekaj gozda. Skupaj 1 ha 62 arov. Naslov pri upravi lista. (366)

SAMOSTOJNO GOSPODINJSKO POMOCNICO sprejemam. Bili mora pokonca in v bližini otrok. Naslov pri upravi lista. (367)

PRODAM HIŠO in posestvo s 4 ha zemlje. Interesenti naj se zgledajo pri Kumpu Ladu, Čečovec 1. p. Dol. Toplice.

V odkup gozdnih sadežev je treba vnesti red

Da bi letošnji odkup gozdnih sadežev zajel vse sektorje v okraju in da pri tem ne bi bilo nesocialističnih pojavov med odkupnimi podjetji kot je bilo to lani, je bil na OZZ Novo mesto posvet zastopnikov vseh prizadehli podjetji. Posvet je sklical upravni odbor OZZ. Udeležili so se za zastopnike tovarne Belsad, destilacije »Dana« na mirni ter Združenih trgovskih podjetij Črnomej in Novo mesto.

Zdravstveni dom v Ribnici se je osamosvojil

Okrajni zdravstveni dom v Ribnici se je s 1. julijem osamosvojil in prešel na samostojno finančno upravljanje. Pod upravo Zdravstvenega doma bodo tudi zdravstvene postaje v Sodražici in Ribnici. Izvoljen je že bil upravni odbor (šesteje 9 članov) Zdravstvenega doma; predsednik upravnega odbora je Jože Puželj iz Ribnice.

ZAHVALA

Prisrčna hvala vsem, ki so našo ljubo mamo

FRANČIŠKO ADAM

spremil na njeni zadnji poti in jo obdaroval z venci in cvetjem, našim pevcom za ganljive žalostinke, kakor tudi vsem, ki so nam pismeno in ustno izrazili sožalje.

Posebna zahvala primarju dr. Koscu, dr. Primodžević ter ostalemu medicinskemu in strojnemu osebju interne bolnišnice v Novem mestu za požrvalno pomoč v njeni bolnici.

Zaljubljeni sinovi: Ivan, Ciril, Karel in Franc iz Semčju. Novo mesto, 5. julija 1955.

Preminil je naš tovariš

Franc Bolka

rajski monter v Sentjerneju

Ohranil ga bomo v lepem spominu! Pokopali smo ga v Domžalah na Gorenjskem.

ELEKTRO NOVO MESTO

uprava, sindikalna podružnica in delavski svet podjetja

SPORT

PARADA MLADOSTI V LJUBLJANI

Pretekli nedeljo so športne proslave v počastitev 10. obletnice osvoboditve dosegle visok in veličastni paradi slovenskih športnikov po ljubljanskih ulicah. Glavnemu mestu so se pridružili tudi predstavniki republik in deželne države.

SPORT V KOČEVJU

V nadaljevanju sindikalnega tekmovanja so bile v preteklem tednu odigrane tri tekme v nogometu in šest v odbojki. Rezultati tekem v nogometu so: Avto : Zidar 0:3 (0:3), Trgovci : gostinci : Ključavničarji 2:0 (0:0) in Zidar : Tekstilna 1:0 (0:0). V odbojki: Trgovci : Zidar 0:3, Ključavničarji 3:0, KGP : Zidar 1:0, Tekstilna : Avto 3:0, Zidar II : Tekstilna na 3:0, Ključavničarji : KGP 3:0 in KGP : Zidar 0:3. A. J.

Veslači »KRKE« uspešni

Za zaključek športnega tedna so se veslali novomeški Krike pomerili na Ljubljani z veslačji širih slovenskih klubov in dosegli dva lepa uspeha. Na mladinskem četvercu s krmarjem so Novomeščani zasedli drugo mesto, na članskem četvercu pa so bili prvi. V tekmi skaflov je pri mladincih zmagal Vagor, pri članih pa Marko Sturm. F. M.

Moštvno šahovsko prvenstvo Dolenjske

Tekmovanja po zonah moštvenega prvenstva Dolenjske prihajajo v zaključno fazo. V novomeški coni je značevsko prva ekipa SD Novo mesto, ki je pred kratkim v odličnem srečanju premagala drugo ekipo s 4 in pol : 2 in pol. Proti pričačkarju je tudi druga ekipa odlično zaigrala. Zanimivo je, da so največje točke oddali ravno trije dolenjski prvaki, ki so igrali v prvi ekipi. Škerjil je na prvi deski remiziral z Borjanom, Sitar je izgubil z Verbičem in Sila s Kruljaccem.

RAZPIS

Partizan, društvo za telesno vzgojo Novo mesto, bo v juliju priredilo

PLAVALNO SOLO

Pogoj za sprejem:
1. Starost 6 do 16 let za dečke in deklice.
2. Prijavnina za člana Partizana 50 din, za nečlane 100 din.
3. Podpisana izjava staršev za soglasnost o obisku tečaja.
4. Zdravniško potrdilo.
5. Izpolnjena prijava za plavalno solo.

Prijave sprejema društvo Partizan od četrta 7. VII. t. l. v društveni pisarni. Jezer dvignete prijavnico med 10. in 12. uro. Začetek šole v ponedeljek, 11. VII. 1955. Zbor ob 9. uri na kopališču. Zdravniški pregled bo skupen.

Solo bodo vadili inštruktorji Plavalne zveze Slovenije.

Pouk plavanja bo v dopoldanskih urah od pol 9. do pol 12. ure na kopališču na Lokli.

Nov rekord Dolenjske

V nedeljo so se zbrali na stadionu »Odrca« najboljši slovenski in nekateri jugoslovanski atleti. Tudi nekaj Dolenjcev je tekmovalo in doseglo zelo lepe rezultate. Činil je vrzel krogo (7,25 kg) 12,89 in s tem postavil nov dolenjski rekord. Torkar je pretekel 100 m v 11,9. Nasteljo pa je vrzel kopalje 57,83 m.

Danes brzoturnir v Domu JLA

Danes, 8. julija bo ob pol osmih zvečer v Domu JLA brzoturnir za prvenstvo SD Novo mesto. Vabljeni vse šahiste! Opozarjamo na točnost! SD Novo mesto

Turistično zavest v sleherno vas

Zapiski s I. Stalne turistične konference Dolenjske

V nedeljo 3. julija je bila v sejni dvorani LOMO v Novem mestu I. Stalna konferenca turističnih društev Dolenjske. Vabljenca so bila vsa društva, a le Črnomelj, Kočevo in Trebnje so poslali svoje zastopnike. Navzoč je bil tudi zastopnik Turistične zveze Slovenije. Konferenco je vodil Boris Andrižič, predsednik Turističnega društva Novo mesto, ki je dalo tudi pobudo zanj.

Konferenca je bila sklicana z namenom, da se povežejo vsa turistična društva Dolenjske in tako imenovano Stalno turistično konferenco, ki naj bi preiskala vse možnosti za dvig turizma na Dolenjskem in ga z vsemi sredstvi pospeševala. Tajnik novomeškega Turističnega društva Ludvik Benčič je v referatu prikazal Dolenjsko kot turistično pokrajino, vzroke, ki so do sedaj zvirali razvoj turizma na Dolenjskem, in bogate osnove, ki govore v prid dolenjskemu turizmu in jamčijo za njegov vzpon.

V predvojni Jugoslaviji so se ljudje, ki so na Dolenjskem imeli odločilno besedo, vse premalo zanimali za turizem kot gospodarsko panogo. Dolenjska je po svoji legi potisnjena nekako v kot, precej zaprta je in od rok. Gorenjski gorski velikan, Bohinjsko in Blejsko jezero, to je lepota na dlan; lepota dolenjske zemlje pa je bolj skrita, vanjo je treba prodirati in jo spoznavati. Prav to je ena glavnih nalog turističnih društev. Na Dolenjskem je še vse premalo turističnih objektov. Zaradi pomanjkljivega prometnega omrežja, redkih hotelov in planinskih postojank je dolenjski turizem doslej životaril. In vendar ima Dolenjska neslutene možnosti za razvoj turizma!

Klimatične razmere so za razvoj turizma na Dolenjskem izredno ugodne. Podnebje je milo, brez večjih temperaturnih razlik, podobno subalpskemu. Veliki predeli so porasli z gozdovi, to precej z jelovimi in smrekovimi, kar je odlični pogoj za stalno čist zrak in ugodno relativno vlažno, kar oboje omogoča prijetno bivanje na Dolenjskem. Termalni vrelci dajejo dolenjskemu turizmu prednost, kakršne nimajo celo večji turistični kraji. Topli vrelci, z katerimi je Dolenjska zelo bogata, so v glavnem ob dolini Krke: Dolenjske, Smarjske in Čateške Toplice. Izredno lepoto pomeni za Dolenjsko dolina Krke od izvira do izliva. Topla zelena voda, ki je zlasti v gornjem toku polna rib, ugodno vpliva na človeka. Posebno izvir Krke zasluži večjo pozornost, tudi turistično bi se ga dalo izkoristiti. Brezice na Krki so zelo oživljajoče in jih ne gre zamenjati. Posebno je treba poudarjati lego Novega mesta, ki ga od dveh strani obdaja Krka. Čist zrak, milo podnebje in možnost kopanja so pogoj, ki jih ima malokatero slovensko mesto. Posebej je treba poudariti še Otočec na Krki in njegovo okolico. Posebnost rastlinja, zlasti pa še pestrost živalskega naravnost zahteva, da se celoten okoliš kot turistična posebnost zavaruje. Kp bo zgrajena na cesti Ljubljana-Zagreb, na Otočcu lahko nastane turistična postojanka, ki jo bodo z veseljem obiskovali turisti in domačini.

Nič manj privlačna ni Bela krajina s svojimi brezovnimi gajmi in vinorodnimi predeli. Zelo zanimiva je Kočevska, ki ima mnogo prirodnih lepot. Polna je vseh vrst rastlinja, kraških jam, strmin in skalovitih pobočij in

Sodobno urejeni gostinski lokali privabljajo turiste in so dokaz našega napredka. Pogled v okusno opremljeno kavarno hotela »Metropol« v Novem mestu

sootesek. Poleti je zlasti privlačna dolina Kolpe, ki slovi po bistri in topli vodi in po ribolovu. Vse premalo znana so smutišča, ki jih je tod vse polno in so tako lepa, da bi bil z njimi zadovoljen tudi najbolj izbirljiv smučar.

Kulturnozgodovinske znamenitosti na Dolenjskem so poglavje zase. Dolina gradov je en sam spomenik naše preteklosti. Gradovi, ki so posejani ob dolini Krke, segajo sedem sto in več let nazaj. Nastajali so v različnih obdobjih ob Krki in ob važnejših prehodih čez Gorjance. Pokrajini so vtisnili svojevrsen pečat. S pisanimi griči, posejanimi z zidanikami, dajejo značilnost dolenjski zemlji. Vojna je marsikateremu teh obkavov zadalila smrtni udarec. Vendar

svoje vabljenosti niso izgubili; zasluzijo, da jih ohranimo potomcem. Tudi narodopisno je Dolenjska bogata. Narodni običaji, domača obrt, posebni slog stare dolenjske hiše so stvari, ki jih ob primernih ureditvi s pridom uporabimo pri propagandi turizma na Dolenjskem.

Posebno zanimiva je Dolenjska po zgodovini NOB: Na Frati so bili prvi partizani, ki so začeli z uporom na Dolenjskem; področje Roga, Gorjancev in Mirenske doline je pretrepelo težke ofenzive in je polno naših grobov. Dolina od Soteske do Črmošnjice je ena sama kovčička partizanske vojske. Vsa Bela

nov, čolnarn, planinskih koč. Nujni bi bili tiskani vodniki, ki bi razodevali vso pestrost dolenjske pokrajine, njene zanimivosti, znamenitosti, možnosti izletov in sprehodov in hkrati navajali vsa gostišča. Z vprašanjem turizma na Dolenjskem je združeno vprašanje prometa. Ceste so slabe in pomanjkljive, malokatero dolenjska planinska postojanka je dosegljiva po cesti. Železniški promet na Dolenjskem se odlikuje po skrajno slabih zvezah in velikih počasnostih. Tudi avtobusni dosti boljši posreduje dolenjskega turizma. Zveze so še vedno slabe, zlasti v Beli krajini.

Turistična društva so poklicana, da zavrejo nepravilno tradicijo dolenjskega turizma, oziroma da nekatere njegove drobce koristno uporabijo, zlasti pa, da ureditve naloge družbenega upravljanja na področju turizma. Potrebno in nujno je so delovanje vseh turističnih društev Dolenjske. Zato je tudi osnovana Stalna turistična konferenca s središčem v Novem mestu, ki zajema vsa dolenjska društva. Stalna konferenca bo skušala rešiti nekaj zelo važnih vprašanj za razmah našega turizma: organizirala bo camping prostore, vskladila prometno in gostinsko omrežje, začela pripravljati enoten turistični vodnik po Dolenjski in skrbela za dobro propagando po lokalnih in republiških časopisih. Predstavniki turističnih društev Dolenjske so na konferenci predlagali, naj bi se pri okrajih osnovali sveti za turizem in gostinstvo. Poudarili so, da je treba turistično misel razširiti na podeželje. V vsako vas mora prodreti turistična zavest, da bo vsak kmet z letnim, značilno dolenjskim izgledom svoje hiše pripomogel k privlačnosti dolenjske vasi.

Po končani konferenci so si zastopniki turističnih društev ogledali Dolenjski muzej in Novo mesto. D. Z.

Tako je prišla svoboda

Za mladinski nagradni tečaj

Tekli so prvi dnevi meseca aprila 1945. Skozj vas Obrež pri Središču ob Dravi, kjer smo takrat stanovali, so dva dni drveli umikajoči se nemški tanki in ostali motorizirani oddelki. Šele tretjega dne so se ustavili in se pričeli utrjevati. Okrog Obreža so vojaki skopali protitankovske jame. Na bližnjem hrabu Hum pa so se ukopali v strelskih jarkih. Vedeli smo, da bo tu prišlo do odločilnih bojev, zato smo sklenili, da pobegnemo preko Drave na Hrvaško. Pozno ponoči smo prišli v vas Družbince, oziroma v zaselek Komar. Zivljenje v tej vasi je bilo zelo težko. Misel, da se bomo z begom rešili vojne vihare, se je izjalovila.

Z nekaj dnevi po našem prihodu v Družbince, se je pričel na levi strani Drave boj med Nemci in Bolgari. Topovske krogle iz Huma so priletele celo do nas. Z glavne ceste Varaždin — Ormož so prihajale v vas patrulje in izvidnice. Med prvimi je prišla patrulja Čerkezov. Njihovi odurni kozarji obrazci so se izvalovili in predrti ter nesramno hkrati razgledovali naokrog. Zaradi grozodejstev, ki so jih počelnjali po vseh, so se jih ljudje zelo bali. Še poseben strah pa so vzbujali njihovi dolgi noži, ki so jih imeli za škornji.

Po odhodu Čerkezov je bil v vasi nekaj časa mir, le iz slovenske strani so se še oglašali topovi, ponoči pa so v zrak sikale rakete. Neke noči pa so v vasi prišli ustaši. Ti so bili še slabši kot Čerkezi. V sosednji vasi so ubijali in mučili žene in otroke. Ob Dravi so začeli kopati strelske jame in kmalu je bil povratek v Obrež nemogoč. Na levem bregu so se namreč med tem utrudi Bolgari, ki so poglani Nemci preko boji severu. Toda ti ustaši so neke deževne noči zapustili okope in odšli proti Mariboru.

Po Družbinci in bližnji okolici so se širile novice, da se bližajo partizani. Vaškari sprva sploh niso vedeli, kdo so to. Z malo pravilnega odnosa. Kolateralni vozi skoz vas, iz zasede pa mu lučajo paglavci kamejane pod kolo in v hrbet. Ob posebno uspelem zadetku se zasliši divje tuljenje.

Kako bi odpravili te slabosti in vzgojili otroke, da bi sami začutili, kje so meje mladostnega veselja in prežernosti? Predussem je to dolžnost staršev! Kjer pa se njihov vzgojni vpliv neha, morata nastopiti šola in Društvo prijateljev mladine. Otrokom je treba že zgodaj vcepilji ljubezen do narave. Tako bi se posplošili primeri, kakršnega sem videl pri neki deklici: v gozdu je krmila dva gola polža, druga pa umaknila s steze, da ga ne bi pohlodili.

Tudi vrabci imajo spomenik Vrabci so pričli, ki se štejejo pravzaprav »k hiši«. So sitni, vreskavi in gospodinje jih nič kaj radi ne gledajo na svojih dvočrkih. V glavnem, najlepšem parku Bosona (ZDA) so pa tudi vrabci lahko ponosni — imajo namreč spomenik.

Za časa prvih kolonistov, ko je bil Boston povezan s svetom samo še z enim nepreloženim potom, je mesto, polja in vrtove napadla nepregledna vojska kosenc in kmalu ogulila vsa drevesa. Takrat pa so od severa prihumele jate vrabcev in ti so kmalu pozobali vso gospeničjo zalogo. Da ni bilo teh rešiteljev, bi v tem, od sveta odrezanem mestu izbruhnila lakota. Zato so jim hvaležni kolonisti postavili spomenik.

to pa je bilo veselje Slovencev toliko večje, kajti vedeli so, kdo so partizani in kaj nam bodo prinesli. 8. maja zjutraj so se tudi Nemci, ki so še ostali v vasi, pričeli pripravljati za odhod. Pospravili so začasne telefonske kablice in se odpeljali z vojaškimi avtomobilom.

Prvič po dolgem času smo bili brez vojaškega nadzorstva. Toda že okrog desete ure dopoldne smo zvedeli, da se bližajo iz varšavske smeri neznani vojaki. Zopet smo bili v strahu, kaj bo. Kmalu po kosilu smo zvedeli, da so ti neznani vojaki partizani. Naše veselje je bilo nepopisno. Pripravljati smo se začeli na čim slovesnejši sprejem osvoboditeljev. Pospravili smo dvorišča, pomelili ceseno, okrasili okna z zelenjem in obesili na strche bele zastave. Bili smo torej pripravljeni. In res! Je okrog pol osme ure zvečer sta prisedla v vas dva partizana. Lepa, velika in ponosna fanta sta bila. Strumno in vzvzornano sta sedela na konjih. V vasi sta ostala le kratek čas, kajti morala sta odjediti dalje in oznaniti ljudem, da se bližajo osvoboditelji.

Pol ure po njenem odhodu pa smo že zaslišali na spodnjem koncu vasi partizansko pesem »Ide Tito preko Romanije«. Skoraj vsi smo stekli tja. Za ovinkom smo zagledali četico partizanov. Od dolge in naporne poti so bili utrujeni in prašni. Nekateri so bili celo bosni ali pa v raztrganih oblekah. Med njimi je bilo tudi šest partizanov. Tudi oni so prav tako kot partizani nosile na ramah orožje. Na upadle in izmučene obraze za njih silile izpod titovke dolge črne kite. Osvoboditelje smo pozdravili z veselimi vzkliki, metalj nanje cvetje, mahalj z belimi zastavami in robkami. Nad tako prisrčnim sprejemom so bili partizani presenečeni. Na njihovih izmučenih obrazih se je pokazal smeh. Korakajoči skozj doli spalir vaškancev se zopet zapeli. Pozdravov in vzklikov ni hotelo biti konca. Hoteli smo jih pogostiti, toda časa za odmor niso imeli. »Ne sme se, da čeka mo. loš ima ljudi, koje moramo osloboditi. loš čemo se videti!« — to je bil njihov odgovor. Čeprav sem imel takrat šele dobrih sedem let, se teh besed dobro spominjam.

Ze naslednjega dne smo sklenili, da se vrnemo domov. Čoln je bil sedaj mnogo bolj poln, kot ob našem prihodu. Dravski breg je bil pust, grmičevje je bilo izsekano, zemlja pa razrita od strelskih jamev in granat. Po Dravi so plavali razni leseni košar, mrtve živali in celo napuhnjena človeška trupla. Grozen je bil pogled na vse to! Še bolj žalosten pa je bil na porušeno vas Obrež. Toda vse to nas ni vznemirjalo. Bili smo svobodni! To je bila beseda, ob kateri smo vsi pozabili vse. »Kar so nam s silo vzeli, za kar so nas ogoljufali in opeharili, vse bomo dobili poplačano s stoterimi obrestmi!« Da, tako je bilo. »Naša domovina je boj in prihodnost, ta domovina je vredna najzlahtnejše krvi in najdragocenejšega življenja«, in na tako domovino smo lahko ustravičeno ponosni.

Vlado Podgoriček
dijak učiteljskega, Novo mesto

Naročniki!

Obnovite naročnino za drugo polletje 1955! — Poravnajte morebitne zastanke nepravilne naročnine, ki je plačljiva vnaprej! Zagotovite si brezplačno nezgodno zavarovanje, ki vam ga nudi »Dolenjski list« s tem, da poravnate redno naročnino. **Prava**

Prej pšenična polja — zdaj slana stepa

Nizozemska si še doslej ni opomogla od velike poplave, ki jo je doletela februarja 1953. Na znanih žitnih poljih na Shauven-Duivelandu ne raste več pšenice. Malone tri metre visoko je zemlja pokrita s slojem morskega peska, ki je rodovitna polja spremenil v slano stepto. Minila bodo leta, preden bodo plodožerji odstranili to pešeno blato. Le tu pa tam, kjer je peska manj, je uspelo posejati zaplate jčmena in rži. Na kraju, kjer je morje, vdirlo na suho, pri vasi Seeroskerke, še danes leži 426 ladij, natovorjenih s cementom, ki so jih potopili drugo zraven druge in tako zajezili novo prodiranje pobsnelih morskih valov.

ŽUŽEMBERSKE

Bilo je 14. julija 1942, dan po zasedbi Žužemberka po enoboj Zapadnodolenjskega odreda. Zaradi morebitnega izpada okupatorja iz Trebnjega je bila postavljen zavoda v gozdčicu poleg kozolca Toneta Kmetca.

Zjutraj okrog 4. ure pa jo primaha s košem na rami lastnik kozolca, ki ni vedel, da so vzel partizani v najem za eno noč njegov kozolec in gozdčice. Ko zagleda komandir šest Toneta, zasvojce:

»Laj ga, ali si prišel kar s košom po »štani« (najemino)?«

Janez je rad brenkal na mandolino; posebno je bil navdušen za podokovce v poznih nočnih urah. Ob neki taki priliki ga nadere mati, ki jo je vkanjanje pod bčerinim okenom zbudilo:

»Janez, ali te spet luna trka, da ne daš ponoči mruť.«

»Maz', a? Nejem jest!« zasvojce Janez in jo odkuri.

Mama in Tomažek sta gledala procesijo na tgu. Prav tedaj pa skoči petelinček na koku. Tomažek to gleda in vznemirjeno upravlja mamo, kakaj je petelinček sko-

— Tako, končno vas imamot! Cemu niste prijavili prejemkov za leto 1954-55?!

Več srčne kulture

Ob zaključku šolskega leta je mladina rešena svojih skrb. Razvedrila išče v igrach, najraje v prosti naravi. To je koristno in pametno, saj se bo telesno okrepila za delo v novem šolskem letu.

Nekateri otroci, predussem dečki, pa iščejo razvedrila v dejanjih, ki izdajajo pomanjkanje srčne kulture ali dajo slutiti, da te sploh ni. Nobeno gnezdo ptice, ne ribe v vodi, niti travniki in gozdno mladje ni varno pred njimi. Zgodilo se je, da so iztaknili gnezdo vrabčev, nekaj so jih pometali v vodo, nekaj pa mačkam. Drugi zopet so izsledili fazanje gnezdo in pobrali vsa jajca, da bi jih doma pekli. Tudi ribe in vodne rake nimajo miru pred takimi škodljivci. Riboj, ki jo je vrglo na plitvino, so prebadali z ostmi. Skrivanje in lov po travnikih, ko je trava najvišja, je posebna zabava teh razgrajevov. Lahko si mislite, kako so kosci naslednji dan preklinjali in obupavali. Tudi gozdnemu rastlinju ne prizanašajo ti nepridipravi. Trgajo in lomijo vršičke redkih iglavcev (gladki bor) in drugih zaščitnih rastlin.

Tudi do odraslih ljudi ni majo pravilnega odnosa. Kolateralni vozi skoz vas, iz zasede pa mu lučajo paglavci kamejane pod kolo in v hrbet. Ob posebno uspelem zadetku se zasliši divje tuljenje.

V dobrem letu — 25.000 obiskovalcev

Filen je zelo važno vzgojno sredstvo, zato mu moramo posvetiti veliko skrb. Naša dolžnost je, da dober film pride v vsako, še tako odročno vas. Prav to je Okrajni odbor LP želi doseči, zato je s pomočjo OLO popevaril avto in dve normalni zvočni aparaturi in organiziral kino predstave po naših oddaljenih vaseh. Udeležba prebivalstva na predstavih je vedno polnoštevilna. V vseh korajih ljudje prosijo, naj bodo predstave čim večkrat. Od aprila 1954 do danes je bilo organiziranih 241 kino predstav, ki

PUTNIK SLOVENIJA NOVO MESTO

telefon 108 in 111

- razpolaga z novim, modernim avtobusom
- organizira skupinske izlete
- rezervira prenočišča in hrano v vseh hotelih
- posreduje sobe v hotelih in počitniških domovih

Preden se odločite za izlet, se posvetujte z nami!

V zapor pred vsiljivo ljubico

V mestu Toronto v Kanadi se je prijavil policiji 32-letni Kenneth Rapson, češ da je napravil 11 vlomov in tatvin. Ko je preiskava dognala, da to ni res, je končno povedal, kakaj je hotel priti v zapor. Ni vedel, kako bi se iznebil vsiljive ljubice, ki mu je bila stalno za petami in se je menda hotela z njim poročiti zlepa ali zgrda, zato se je odločil za lažno prijavo kaznivih dejanj. Zaradi lažne prijave je bil res obsojen na 9 mesecev zapora. Tako je šel pod ključ, da si ohrani posebno svobodo.

Perion
Tere vse
Zlatorog
MARIBOR

POPOTNOJA

Trdina je v svojih beležnicah opisal več popotenj iz okolice Novega mesta, zlasti iz Bršlina in St. Petra. Za pričujoči narodopisni oris žalostne dolenjske popotnje mu je dala pobudo in snov popotnja, ki jo je videl 14. februarja 1871 v Junčevci (Marientetovi) krčmi v St. Petru pri Novem mestu.

»Popotnja« pripisamo iz knjige doslej nenatisnjenih Trdinovih spisov, ki jih bo v redakciji Janeza Logarja izdal za pisateljev jubilej Okrajni odbor Ljudske prosvete v Novem mestu pod naslovom »Rože in trnje«.

Strahna je nesreča nezakonskih mater, da bi kamen jokal, kakor pravimo Slovenci, da je Bogu plakati, kakor govore naši bratje, primorskih Hrvatov. O teh ubodih se je pogovarjalo društvo tujih, meni neznanih gostov v gornji krčmi. Obžaloval ni jih noben, vsak le preklinjal in jim dajal sramotne pričke. Grd dedec hudobnega obraza in mačjih oči je začel pripovedovati, kaj se je zgodilo v njegovi vasi. »Anžetova Reza se je šopirila, oho in kako šel! Sto korakov daleč se je šlišal šum cap, ni pogledala nikogar, to se pravi očitno, ali skrivaj je šlišal z Boldinovim Mihom tako, da se začelo večati in se dreti, predno je preteklo še leto. Zdjaj smo poznali tico in tička. Starši so kleli in se praskali, ali ni drugace, treba je pisati ženitovnjaška pisma. In tako se je naredila res prav kmažu ta prisiljena poroka. Pomislil človek, nesramnost teh ljudi! Svatje pridejo k cerkvi. Vse gleda Rezo. Na glavi nosi venec, in še bahat debel venec, kakor da je najpoštenejša nevesta. In Miha pa tudi rož in šopkov na klobuku in kamizoli, da je vse vršalo. Svatom se približa več gospodov. In gospod stopi k Rezi: »Kaj ti, ti nosiš ta dan venec!« in rsk! ji ga staga z glave in razdere na sto koscev in vrže proti bližnjemu svinjaku. In zdaj gre k ženi: »Kaj ti, zapegljavec, se drzneš iti k oltarju v rožah, v cvetju!